CHECKED
State Central Library
Shillong.

U LARSING

U EVENGELIST NA RI LUM KHASI

DA

U JOHN HUGHES MORRIS

LIVERPOOL

BA LA PYNWAN SHA KA KHASI

DA

U NOBAIT SWER

MAWLAI - NONGLUM, SHILLONG-793008

CARNARVON

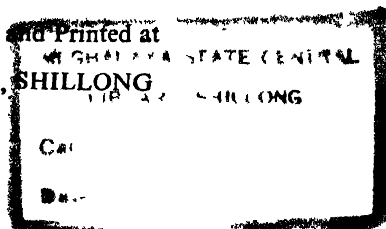
C M. Bookroom, D. O'Brien Owen, Agent

1912

Published By The Author and Printed at

THE RI KHASI PRESS, SHILLONG

1982

First Edition, 1982   1000 copies

Price   Hard Bound , Rs [redacted]

"KI "TIEN LAMPHRANG

Ha u Bnai August ba la lah, nga la don ha Holywell, Wales, ha ing u Rev. T. M Thomas; khambun sngi. Ha kawei ka sngi katba ngi dang ia kren ia kane katai bad ngi la poi ban ia kren shaphang U Larsing, uwei naki khun ka Balang Kmie ha Khasi Hills, uba la leit poi sha Ri Wales. Kumta joit u ieng naka jaka shong bad u leit sha la ka kamra bad ula rah kawei ka kot kaba la thoh iaka History U Larsing, nangta ula kylli ia nga phi la iohi ia kane ka kot? Bad ula ai ha nga ban pule iaka bad ula ong ia nga ban pynkylla iaka sha ka Khasi. Nangta nga la kylli ia u, phin ai ei kane ka kot ia nga bad ula ong em ngam lah ban ai tang ba ynda phi la dep te sa pynphai noh ia ka Kumta nga la sdang ban pule bniah iaka. Teng teng haba nga kum slem ban mih ban bam Lunch ne ia leit kai bad u, u shait khot ia nga., Mr Swer, Are you still with U Larsing? Nga jubap bad nga ong No not with Larsing only but also with Shakesphear. Namar ha ka kamra ba u ai ianga ka don ruh ka kot "The complete works of Shakesphear" Bad nga shait pule iaka Haka jingshisha ym lah hi ban pule bnaih iaka ha i por ba lyngkot; hynrei nga shu peit tang iaka "Style' jong U

U Rev T. M. Thomas, ula long U Missionary uba ngi ithuh bha baroh, U la long ruh, U Pastor jong ka Balang Mawkhar, bad uba trei bad met bad mynsiem ha kata ka Balang bad haka Ri hi baroh kawei, khamtam hapdeng ki samla Une wat lada um don shuh hapdeng jong ngi, hynrei u ieit iaka Ri jong ngi bad u iai kwah ruh hi ba kan san kan mer. Haba u ong ha nga ban pynkylla Khasi ia kane ka Kot u mut ban long ka jingai mynsiem iaka Ri jong ngi, haba kila pule ia une U Radbah, U Khraw Jingieit &. c.

Kumta nga la shimti ban pynwan ia ka sha Ka Khasi Mynba nga dang don ha England nga la sdang ban trei ia kane ka kam bad nga lah ban pyndep iaki ar ki lynnong kiba nyngkong bad ia kiba sah nga la pyndep hangne hala ing

Haka 12 tarik U August 1981, U Rev T M Thomas ula leit ia lam ia nga bad ia U Rev D E. S'iem sha Bala bad nga la ioh noh kawei ka Copi na ka Miss Gwen C Evans bad kumta nga la pynphai iaka jong U Rev Thomas

Haba nga pyrkhat shaphang U Ne U Radbah, nga dap daka jing-lyngnoh, kaba katno ka jingstad bad ka jingtip kala rung ha u, tang ha i por iba lyngkot? Bad ka jinghikai (education) ula ioh? Haba shisien peit te kala long kaba eh ban sngewthuh ula long tang u nongshet jingshet ia U Rev. William Lewis bad u shu pule tang haba u lait u lait Ka long ruh kaba phylla ban iohi ba haba u la long tang u nongshet jingshet, uba dei ban pynbiang thik thik iaka bam ka dih jong U Sahep bad ka Mem, ula lah ban wan sha khmat haka jingpule. Kumno ba u sngewthuh iaka Bible haka ktien phareng? Kane ruh ka long kaba phylla, u rah iaka Bible Phareng haba u leit ia lap bad u batai iaka thik thik ha kita kiba sngap ia u.

Ngam ngiah satia ban pyrkhat shaphang U Ne U Briew uba phylla, ha ka jingngeit bad jingshlur jong u. Haba u la sngew la biang ban long U Nongialap. U la thoh sha U Saheb Lewis kumne:—"Ngam don mon shuh mynta ban shet jingbam ia ki met baiap; hynrei nga kwah ban shet jingbam noh ia ki mynsiem baim bad ba iaptyrsaw jong ki para ri jong nga" U la long tang u shakri shet jingshet jong U Saheb Lewis, hynrei u nud banthoh kumne sha la u kynrad. U Saheb Lewis Ba'Riew Blei ruh u la shah ia u ban leh kumta. 'Ban leit shet jingbam ia ki Mynsiem Bymiap"

Sa kawei pat, u thoh sha ka Mem Lewis kumne ha por bu ioh u ioh ia ki Saw Gospel bad ia Ki Kam Ki Apostol ha ka Khasi, (mynba u dang don ha jowai, ba la pynkylla da Ka Mem bad U Sahep Lewis, "I remembered your hard labour in writing the trandlation by day and by night, on your eating table, and while I stood sometimes near you I heard your deep sighs and complainings from the pain and weakness of your frail tabernacle, which will sean return to dust," Peit, haduh katno ka jingshlur bad jingngeit ba jong u U ai ki ktien Soh Blei suda, khlem da pyrkhat kumno kin sngew kito ki briew sha kiba u la thoh Lada ki la long ki bym riewblei, kin jin da la mong ia kiba kum kine ki jingthoh Hynrei namar ba ki long ki briew kiba riewblei, ki la sngewtynnad pynban ban iohi ia uba kum une u briew Pule bha kane ka Kot phin sa shem hi da̤lade uba kumno u la U Larsing

Shaphang ka jingngeit ka long kaba khlain katta katta Ki jingduwai jong u ki long kiba don bor katta katta, kat haduh ba ula lah ban pynpait ia ki mawsiang Synteng ba Bymman, bad kumno ba ula lah ban pynjem iaka dohnud eh jong u S'iem Nongstoin Kita kiba pyrthuhbein,' kiba kren bein ia u kila long ki lok jong u Kum U Evangelist ula long uba la palat liam, ong U Nongthoh Kum, U Riewngeit u long uba Radbah Kum u nongrwai, u long uba lah ban pynkmen iaki dohnud ba khuslai bad uba lah ruh ban pyniam jawummat ia kiba sngap ia u

U la long ruh u nongiathuhlypa, jong ka spah kaba khadkhyndai, kumba paw naki shithi sha la ki lok bad sha ki Kmie ki Kpa BALIEH jong u. Khamtam ha jingrwai kaba ula thaw, "Kin ialap i'U Jisu Khrist———Ha Dkhar ha Khasi ruh Gospel kala wan ha ngi Ruh kan leit shaduh sepsngi "Kane kala urlong, mynta U Ksiew jong u U Robert, ula leit rah bunsien bunsien ia ka Gospel sha Ri Sepngi.

Ha kane ka jingleit jong nga sha United Kingdom, nga la don ha England, Wales bad Scotland Ha England ngam shym la ioh lad ban ieit haka jingiaseng Presbyterian ha London, tangba imat kam shym da tlot eh.

Ar sien nga la leit tang haka jingiaseng Ki Church of England Ha kawei na kita ki jingiaseng ngi la ioh iaka United Service, kata ka long: ki Church of England, Ki Roman Catholic bad ki Methodist. La ialam iaka jingiaseng da u Chaplain jong ka Church of England

bad la ia shim bynta ha kaba pule na Ktien U Blei bad ha kaba kren da ki Phadri jong kita kiwei pat ki Balang. Ngi la ia bam lang ruh iaka jingkhawai U Trai hangta. Shaphang ka jinglong jong ka Balang Presbyterian ha England te ngam la iohlad satia ban study, nga nang mut ban ap iaka Presbytery ka ban long ha U September te hynrei ynda nga la tip ba kan long haduh kaba kut jong U Bnai, te ngam lah ap shuh Hynrei kaba sngewbha ban tip ba kawei ka Tymmen Basan Khasi ka don ha London; Ka Mrs. Martin, ka khun jong u Babu Jemuel of Mawphlang.

Ha Wales, te ki Balang ki tlot. Artad ba dei U Bnai shuti jong ki kumta ki jingiaseng ki long kaba duna briew bha. Nga la ioh ban leit jingiaseng laisien Ha Holywell, ha Connah Gway bad ha Fairwater Church, Cardiff Ha Holywell (English Church) namar ba dei ka Sacrament, ngam shym la ioh lad ban kren tangba hadien bala pule iaka shithi na ka Balang, U Rev Lloyd ula pdiang sngewbha ia nga bad ula khot ia nga ban ia shong lang bad ki Tymmen Basan kiba ula jied bad ia sam Sacrament Ha Connah Gway bad Fairwater Church, hadien ka jingpdiang sngewbha jong ki ia nga ryngkat bad ki ktien khyllew jong U Rev. Thomas bad U Rev David Owen la ai lad ia nga ban kren bad nga la kren haka juh ka rukom ha kine baroh ki Balang Kumne —We as Doughter Church in Khasi Jaintia Hills, are very much concerned about what is happening here. It is quite different from what I learned from the Late Dr H Lyngdoh, A Khasi Deacon, who visited this country about 40 years ago That time Churches were full with worshippers and the services were very Solemn. But now it is quite the opposit. It pains me very much, to see that big churches have to be pulled down because of backslidings and non-attendance of the people to Church According to what I have surveyed during this short visit of mine, you should not lose heart, there is still hope if only you keep your selves close to God. Referring to my Church Mawlai) I said, I have come from a Church which was at one time a big Church; but through strife and jealousy, it had splitted into three pieces. And it was reduced to almost nothing, the membership has bacome very small But there were a few men and women, women like you, pointing to a small group of Lady-Deacons and other women, seated at my right hand side, who kept on praying to God and it has now become one of the flourishing Churches with membership of 2200 Ha Fair Water Church ynda la wai ka jingiaseng don napdeng ki Rangbah, u bat iaka kti jong nga bad u ong: "Sir, You have put us into shame, we want a Missionary like you in this land of ours"

Ka jingleit jong ka Mission Board Choir kaba la long ka jingaimynsiem iaka Balang Kmie, bad kaba sah pyrto.

Kine baroh nga iohi baki long ka jingpyndep ia "Ka Ruh kan leit shaduh Sepngi" jong U Larsing.

U Rev. T. B Phillips, U Riewblei bad u Riewstad shuwa ba un a khlad bad nga na "Sohra" Calwyn Bay, haka 11 August 1981. U Bat iaka kti jong nga khamslem bad u ong ia kine ki ktien" I hope

the door will soon be opened again" Kine ki ktien jong u kila bat ia nga bun bun sngi ban pyrkhat aiu ba une u Riewblei u mut Ha kaba khadduh nga rai ba kin wan ma ki sha ngi te ka long satang daka Bor Blei Hynrei ka long kaba jem bangin leit ma ngi sha ki kumba nga la kut nia noh daka ba ong Ka jingkhang jong ka jingdei jong ngi kaba kham jan bad ka Ri Wales kala sdang ban plie pat

Kala dei ka por ba ngin phah Missionary noh nangne Nga ia kren kai bad U Rev D. E Siem, nga kylli ia u lada yn phah ia phi ban wan long Missionary shane, phin wan? U ong, "Ngan wan, lada nga lah ban wan rah lang bad khun bad ki kti shane" Haba nga pyrkhat ia u kum u Nongthoh Kot, kumno ba u sei iaki ktien haka Pilgrim Progress. Kum ki 1 Suda jingtip 2 Ki juti Rupa, u ngeit bieit etc Haka jingshisha ka long kaba eh iaka Mrs Lewis ban ioh iaki ktien kiba kum kine, lymda dei U Larsing uba buh ia ki ktien kiba kum kine haka Dur Khasi Kum u Poet, u la long uba nyngkong eh na ki Khasi, uba la pynmih iaki ktien haka Khasi bad Phareng Haba pyrkhat ia ka Poetry "The mount Calvary" Nangno ki mih ki ktien, lymda dei daka jinglong mynsiem kaba jylliew bad ka jabieng kaba proh kim lah ban mih U long shisha u "Genious" Ban pyrkhat ia u Samla uba long hapoh 25 snem ka rta, ula lah ban pynpaw ki kam kiba phylla shibun eh, kum u Riewngeit bad u Riewshaniah Blei---u long uba kongsantam. Kum U Evangelist, uba la palat liam, ong u Morris Kum u nongrwai, uba lah ban pynjaw ummat iaki nongsngap, bad pynkmen iaki dohnud bala swai Kum u Poet ula long uba nyngkong eh napdeng ka jaid jong ngi La ngeit ba ula compose iaka jingialap ia u Khrist bad "The mount Calvary" hapdeng 1861-63

Ka jingangnud jong u, ka long ba lada U Blei u pynphai ia u sha ri Khasi bad lada un im tang 6 taiew kala biang ia u ban ioh bet ia u symbai uba la tyngkai ban bet Hynrei U Blei, U Nongthaw jong uba ka jingstad jong u ka long ka jingbieit ne jinglyngngoh ha u briew, ula shim noh ia u haba u dang don tang 25 snem ka rta Ngi sniew bok shibun kum ka jaid bynriew ba um shym la ioh ka rta kaba biang ban sah bad ngi haduh ban da ih ka jinglong briew jong u Hamar ba u syntiew ka jinglong Samla jong u, u dang sdang ban phuh U Trai ula shim noh ia u sha lade Nga hi nga dap daka jingsngewnguh ia u Blei ba ula ai ia kum une u briew ha ngi wat lada tang haka jingim kaba lyngkot ruh Lada ula im tang 50 snem ei ei te ngam tip ka Ri ba ieit jong u kan long kumno? Ngam tip shuh ka Ri Wales bad England hi kin long kumno ha kata ka jingiew ba iewbih kaba mih na u ka la, rung sha ki thliew ing baroh Hadien 48 snem, imat kumba ka lyer ba runar i kumba kan rong noh kata ka jingiwbih. U John Hugh Morris kum uba la ioh kjit ia kata ka jingiwbih u la pyrsad pat ia ka sha ki thliew ing baroh, u la thoh ia kane ka Kot: Peit ha ka Prefaee u ong kumno· *It is now more than 48 years since U Larsing died, and a new generation has risen in Wales knows little, if any, of the story of his life and labours. The object of this little book is to revive for the present generation the fragrant memory of one who endeared himself in a very exceptional manner to our fathers."....

Ha kane ka Ri jong ngi, nga iohi, ngim da khein kor eh ban pyn sah dak jingkynmaw ia ki "Riew Khraw jong ngi. Hynrei haba ngi leit shabar ha man ki jaka ba ki iuh ki sah ki dienjat jongki

Ka jingong U Trai· "U Nongiathuhlypa, um long uba donburom ha la ka jong Ka Ri". Imat kumba ka long kaba iadei bad ka Ri jong ngi. U Larsing mynta u la iap la 128 snem bad ngam shym la ioh i wat tang shi page ruh, ba la thoh shaphang jong u, kum u briew uba kynsai ub a Ka Ri jongngi ka la sei Wat kito kiba kumno re kumno ki ioh ia ka kot ba la thoh na sha sepngi shaphang jong u ruh, ki shu buh ia ka tang na ka bynta ban pynbang ia ki SERMON jong ki Hynrei kat ban pyni ia ka dur ba shisha jong u, te em Nga pat kum u briew uba rit bad uba la ioh ka jingaiei kaba khraw na U Blei, nga tang shu iohi ia kane ka kot, nga la pule ia ka, bad nga shem ba ka long ka kot kaba dei eh ban pynpaw ia ka ha ka pyrthei Khasi, jong nga bad nga kular ia kito kiba ieit ia u ban pynkylla ia ka sha ka ktien jong u Khnang ba ka Ri kan tip shaphang jong u bad ban long ruh ka jingpynkhih mynsiem ia ki PARA RI baieit jong u Ai ba ngin ia kyndit bynriew noh mynta ban pynsah jingkynmaw ia ki BARIM BA-JAH jong ngi Bad ban pyrthuh bud ia ki dienjat jong ki kiba la iuh ha u SHYIAP JEM PYRTHEI Bad ngin iai kynmaw ia ka ei kaba ki la sneng la kraw ia ngi To ngin ong ia kine ki ktien bad leh ruh:—

Na ka jingim ki riewblei,
Ngi sngewthuh ba ngi lah
Ban kyntiew sha ka burom,
La ka jingim ba dang sah.

Kam don ka ei ruh kaba u briew um la ban leh, lada u mon hi. 'Ia ka ktien, BYMLAH, lah ban shem tang ha Dictionary jong u BIEIT."

P S Nga sgnewthuh ba ka don ka Diary jong u Larsing bad ba la iohi ia ka da u Late Rev Lowel Gatphoh ha ing u Idon Kha. lada don ki lok kiba ioh ia ka, Kin sngewbha ban ia ai kylliang ia ka shipor ia u Nongthoh Lane lada don kino kino kiba tip khambha shuh shuh nalor kaba la thoh hangne kin sngewbha ban ia ai ia kata sha u Nongthoh Lehse kane kaba la thoh hangne kam pat biang, ban pynpaw ia ka dur ba pura jong u U Nongthoh u iohi ba u long u MOT uba nyngkong jong ka ri Wales ha Khasi-Jaintia Hills Namar kata katba lah dei ban ot shrong ia u.

———

KA 'TIEN LAMPHRANG.

La don mynta la sawphew phia snem naduh ba U Larsing u la iap, bad ka pateng kaba thymmai ka la mih ha Ri Wales kaba lah ban nym tip ei ei shaphang U Larsing bad ka jingim bad ki kam jong u. Ka jingthmu, ha kaba pynmih ia kane ka kot ka long ban ai kum ka jingpynkynmaw ia kane ka pateng kaba mynta shaphang ki kam ba iewbih jong u wei, uba la ioh ka jingieit ba phylla na Ki Kpa jong ngi

La lum ia kane ka jingtip shaphang jong u, na ki jingthoh (Papers) bad na ki shithi ba la pynmih na kawei ka por sha kawei pat ha ka Connexional Magazines bad Ki Missionary Reports.

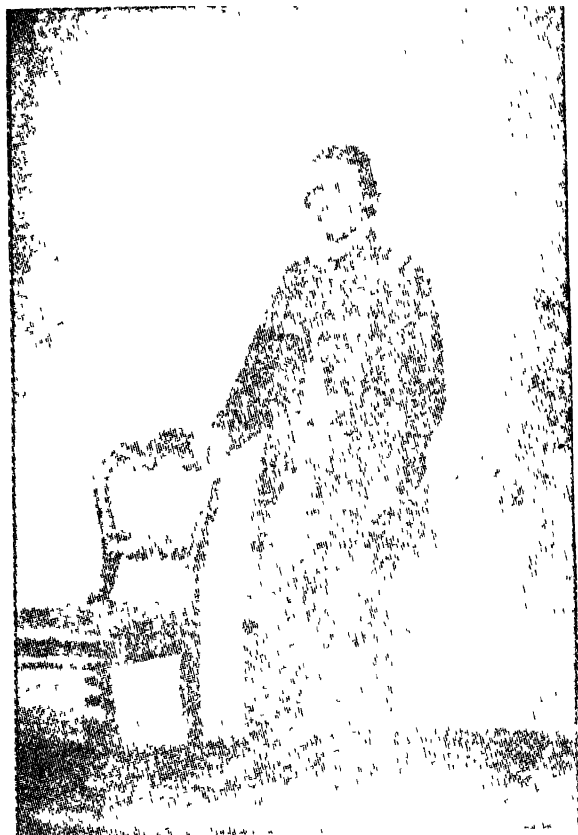
Nga sngewnguh shi kaddei eh ia U Rev Robert Evans, uba la sngewbha ban pynkylla sha ka Phareng ia ki katto katne ki bynta na ka Diary jong U Larsing bad ia U Srheb H H Hughes, J P na ka bynta jong ka dur jong Ka Ty Cerrig Caegwrle

Ki jingkhung

KI DUR

The Author

U LARSING KHONGWIR
U EVANGELIST NA LUM KHASI

LYNNONG I.

KA JINGLONG KHYNNAH JONG U.

Ki Wales Calvinistic Methodists, ki la sdang ia ka jingtrei Missionary jong ki ha Ka Ri Lum Khasi, ha ka snem 1841. Ki Missionaries kiba la wan nyngkong eh ki dei, U Rev bad Ka Mrs Thomas Jones, kiba na Berriew, Montgomeryshire. Ha u January, 1843 hadien khadphra bnai, la wan sa U Rev. William Lewis ban ia trei lang bad ki ha Ka Mission Station kaba ki la seng ha Sohra

Ha kaba sdang, ka jingroi jong ka kam ka long kaba suki bad kaba duh jingkyrmen San snem ki la tyllun, khlem da ioh iwei i mynsiem ruh. Ha ka sngi U Blei kaba 8 tarik U March, 1846, la ioh pynbaptis ia ki arngut ki samla U Amar bad U Rujon. Kine ki la long ki SOH Nongkong ia U Khrist na ki Lum Khasi. Ha ki snem kiba bud ka jingkhein jong kiba la rung balang kam palat ia ki lai bad sawngut Arngut ha ka 1847, iwei ha ka 1848, arngut ha ka 1849, ha ka 1850 ym don, saw ngut ha ka 1851. Kumta ki her ki shiphew ki snem kiba nyngkong.

Hapdeng kito ki snem kiba la wan na ka niam rim ban pdiang ia u Khrist man ka snem, ki la long kum ki mot kiba sah jingkynmaw ha ka History jong ka jingtrei Ka Missiou ha Ka Ri Lum Khasi

Ia U Larshing la kha ha kawei na ki nongrit ia kaba la khot ka Mawsmai, ym shym la lah ban tip thikna mynno la kha ia u Namar ha shuwa ka jingwan ki Missionari, ym pat don jingthoh jingtar bad la shu shaniah tang ha ka jingkynmaw (memory) kaba lah ruh tang teng ban ia lam sha ka jingbakla Kumta ka long kaba phylla ia ki Missionari ban iohsngew ba ki tymmen Khasi ki ong nga uba la 150 ne 200 snem ka rta.

Na kaei kaba iathuh daki kui bajan eh jong u La ngeit ba la kha ia u ha ka por pyrem jong ka snem 1838. U la kynmaw bha ia jingkhynwin ka shnong ka thaw ha ka por ba U Saheb bad bad Ka Mem Lewis ki la wan poi ha kine ki Lum Khasi jong ngi katba ki dang iaid lyngba ia ka Mawsmai ha ka lynti jong ki sha Sohra

Ka shnong Mawsmai ka don kumba ar mail na Sohra, hajan ka pud jong Ka Ri Khasi bad Ka Sylhet Ha kata ka por Ka Mawsmai ka long ka nongrit kaba kynrum kynram bad kaba don tang kumba 100 ing ne tam Kiba don ha ki khaplum kiba pher ka dur bad ka jingjrong lyngba kane ka nongrit. Ia don ka wah duid kaba kyllain ha kjat ki lum kaba ha ka por lyiur ka long kaba khlain shibun bad kaba sei tyrtho. Markhap bad ka la don kawei ka madan kaba heh - kaba long kawei na ki jaka ba itynnad ban iaidkai - kaba don ha kjat jong ki lum kiba jrong. Ym shym

jngai na kane ka shnong la don ruh ki pubon kiba jylliew da ki spah kot sha poh ki pat Mawshun ha kine ki Lum. Kiba long ruh katba kum ka jingngeit jong ki Khasi ki long ki jaka shong ki mrad ki bseiñ bad ki ksuid - ba runar ruh.

Dei ha kane ka nongrit la seng ia ka skul kaba nyngkong eh jong ka Mission. Kumba katto katne bnai, U Saheb Thomas Jone u la pyllong skul ia ki khynnah shynrang ha la ing, ha Nongsawlia bad na kane ka jingsdang barit la ioh ki nonghikai trai ri · uwei u samla uba kyrteng U Lurshai, la phah sha Mawsmai ban hikai ia ki khynnah hangta "Kat ba u lah ei" Khnang ba tip hadien ha bud, ka long kaba sngewtynnad ban iathuh, ba ia ka jinglut ha kaba tei ia ka ing skul ha Mawsmai la kit da U Rev. William Hughes, Wrexhan; Mr. D. Davies, Seel Street, Liverpool, bad U Rev. John Roberts, Liverpool, u Secretary ka Mission.

U Larsing u la long uba khamrangbah na ki arngut ki khun jong ki kmie ki kpa jong u. Ki kmie ki kpa jong u ki la long na jaid kaba pawnam bad kaba donbor ia kaba la tip kum ka jaid Khongwir, kaba donbor shibun halor kito ki khyndiat ki riewlum (tribe). Ka jingkha jong u ka la long ka jingkmen kaba khraw; bad kumba ki kmie ki kpa jong u ki la long kiba bat pyrkhing ia ka niam ka rukom bad ki sngewsarcng ha ki jinghikai pateng la pateng, kiba ia dei bad ka jingkha khun shynrang. Kumta ia ki niam ki rukom kiba ia dei bad ka jingkha khun shynrang la rakhe Ha ka step kaba nyngkong ia ka ryntieh bad u khnam la sieh ha tnum jong ka ing kmie, kum ka dak ba la kha khun shynrang bad kum ka dak ka jingkhmih lynti. jong ki kmie ki kpa sha phang ka lawei jong u

Ha ka sngi kaba bud la pynlong ia ka jingjer kyrteng. Na ka bynta kare ka jingthmu ia u 'Men knia jong ka shnong la phahkhot La buh tylli ki kyrteng kat kum ka rukom, da ka K'iaw tymmen, bad ia kamon u Trai Nongthaw la wad lem bad ka jing kyrpad ban pynskhem ia kawei na kitei ki lai ki kyrteng. Yuda haba la pyndep ia ka jingpynkhreh na ka bynta ki niam ki rukom jer khun. U 'Men Knia u la pynjaw lai sien ha u khaw ba la buh khmat jong u da ka 'iad um, kata, halor u khaw ba la buh halor ka 'la kaid. Ha man ba kawei pa kawei ka jingjaw la khot ia kawei na kita ki kyrteng ba la ai. Ka jingjaw kaba neh khamslem ha khmut jong u skaw, la ngeit ba dei kata ka kyrteng ba la monjur da u U Trai Nongthaw.

Ki Kmie ki Kpa ba riewblei, ki la kmen shikatdei haba la iathuh ia ki, ba ia u khyllung yn khot U Larsing, kaba mut "U Sing u la wan". Dei ha kata ka kyrteng ba phieng. ki la iohi kum ka jingiathuhlypa shaphang ka jingkhraw jong u khun jong ki.

Haba la pynskhem kumta ia kata ka kyrieng. U 'Men 'Knia la phai sha uta u khyllung ba lui lui, bad u la ong ia kine ki ktien "Nga khot ia me U Larsing, bad kumta dei ka kyrteng jong me" Nangta u phai sha u skaw bad sha u khaw ba la buh ha madan, u kyntu ia ki kunne :- "Wan ko skaw bad sha u khaw ba la suitkiad, kumba phi la pynskhem ia ka kyrteng une u khyllung, kyrkhu ia u; iarap ia u ba un san un mer, ba un long u briew bakhraw bad un im shongprah bad manspah man phew bad un im suk im sain, ba un ioh ka bor mynsiem bad bor met kaba khraw ba un long u briew uba khraw bad uba riewspah, khnang ba u lah ban ai ka jingai kaba kordor ia Me U Trai Nongthaw. Ia kane ka rukom jingduai u iai ban laisien laiwad.

Nangta u kpa u ialam ia ki lok ki jor sha ka jingiabam khawai da ka ja bad dohkha. Bad ia khynnah marjan la sam da u purew Haba ka jingkhawai ka la wai, ki kha ki man ki la ia shong ha madan jong ka kan ra, ki kur jong ka kmie ki shong ha kawei ka liang bad ki kur jong u kpa na kawei pat ka liang. U wei na kita ki dkhot u shim ia u shynrai ba la dung lwet bad da uta u shynrai u tah dak ia ka shympriah kjat kmie jong iwei pa iwei iba don hangta - ia ki kur jong ka kmie la tah dak ia ka kadiang bad ki kur jong u kpa ia ka kamon Khnangba kan long ka jingiada na ki ksuid ki khrei Nangta ki la mih ban leit noh sha la ing la ing.

Ki ong ba ki kmie ki kpa jong U Larsing ki long kiba trei shitom bad kiba smat ba sting U kpa jong u u long u nongkhaii uba die ia ki mar trai ri, bad u shait leit barabor sha ki iew ri thor jong ka thain Sylhet ban die ban thied. Bad kumjuh u leit ruh ha ki iew Khasi kiba shait long ha man la ka saw sngi, ha ki shnong kiba pher ba pher jong ka Ri Khasi. Ha kine ki bynta ka ri u la ioh nam shibun kum u nongkhaii uba stad. Ka kmie ruh ka la long kaba byrtia byrtin bha ha la ka jinglong bad kaba tbit ruh ha ka kam kum ma u hi Ka long kaba sngewsih ha, ha kawei ka rukom, ba lada ki ioh katno katno ruh ki pynlut ha ka knia ka khriam, kham palat ban ia ki para marjan ban pynhun ia ki blei ki dken ba runar jong ki khnang ban ioh ruh ka jingkyrkhu na ki.

Ki kmie ki kpa u Larsing ki ieit shi kaddei eh ia u, namar ba u long uba nyngkong na ki arngut ki khun jong ki, namar ba ha u ki shaniah ia ka lawei jong ka iing. Naduh dang khynnah ki da sumar thik pa thik ia u Ki kmie ki kpa kiba ha ing ha sem ki la ju pynkhyllew ia u, da kaba ki khot ia u u Rangbah, U Hynmen. Katba kum ka dustur khasi u khun Rangbah u long uba kham donbor ha la ing ban ia u kpa. Hapdeng ki Khasi ka khleh jong ka ing ka long ka kmie bad baroh ka khein jaid ka long na ka liang ka kmie. U tnga u long tang u nong bynrap ba donkam ia la ka tnga.

U Larsing u la san kum u khun ioh mon bad la pynbiang ia kiei kiei kiba u kwah. Man ka sngi ki kmie ki kpa jong u ki la nang pynrung shapoh ka jingmut jong u ba u long uba kynsai ne U Rang Kynsai bad la shai la shisngi un long u nongkhaii uba khraw bad uba riewspah U Larsing ruh u nang sngewsarong haba u la iohsngew ia ka jingpynkhyllew ki kmie ki kpa ia u ha khmat ki para khynnah jong u. Khnang ban pynioh ia u ia ka jinglong babha bad ba don kyndan hapdeng la ki para ri, ki kmie ki kpa ba angnud jong u ki la hikai ia u naduh ba dang khynnah ia ka knia ka khriam ha ka niam jong ki. Shua un nang ban iaid u kpa jong u u la ju rah ia u ha ki tyrpeng bad ialam ia u sha ki jaka knia jaka khriam bad u la bthah ia u ban peit ia ki rukom knia. bad ban buh ia ia la ki kti ha ki jingknia Ka bor jong kata ka jinghikai ka la suh thied ha U Larsing, lymda dei da ka jingduwai bajur bad ka jingialeh kaba tyngeh um lah satia ban bthat ia ki.

Haba U Larsing u la don hynriew ne hynniew snem ka rta, u kpa jong u u la iap noh. U shait ia thuh ba u shait shong ha ki tyrpeng jong u bad nalor ki khlieh ki briew u peit bad sngap ia ka jingialap ki Missionary haba ki wan ialap sha Mawsmai. U kpa jong u, da shisha, u la iohsngew ia ka jingtyrwa ei ka Gospel bad la ka la ktah ne em ia ka dohnud jong u ym lah ban tip.

Tang katto katne por hadien ka jingiap jong u Kpa jong u, ia ka skul Mawsmai la buh hapoh ka jingpeit jong u wei u samla, uba kyrteng u Bonrai, u trai shnong Mawsmai, uba long uwei na ki khynnah skul u Sahep Lewis ha Nongsawlia. Napdeng kito kiba u la leit khroh ban phah skul ia la ki khun ki dei u kpa bad ka kmie u Larsing. Haba u la ong ia ki ba kin phahskul ia u, u khynnah uba proh bad ba stad, wad la ha kawei ka rukom uba la ialam bakla, ki kyrngah ia la ki khlieh, ki da ong, "Ki blei kin sngewsih. bad in pyniap ia ngi bad ia ki khun jong ngi"

U Bonrai u la long u samla uba itynnad, uba i lup bad ubatbit ha la kam. Haba u la ioh ba ka long kaba eh ban pynkohnguh ia ki kmie ki kpa, u phai sha ki khynnah da kumno ban khring ia ki. U la ia lehkai bad ki, u la ia iaidkai bad ki lyngba ki khlaw ki btap, u ia khwai doh thli bad ki u, ia riam sim bad ki thaw ki jingialeh ia ki da lade hi Kumta tang hadien khyndiat por, u la lah ban khring ia ka dohnud ki khynnah baroh bad u la long u lok ba iaineh jong ki

Khlem ka jingtip ki kmie ki kpa, U Larsing u la leit skul Mission man ka step. Namar ka jingkwah bajur ia ki jingnang jingstad lem bad ka jingkuah ban pynhun ia la u nonghikai baieit bad u la nang kloi kloi ban pule bad thoh. Ki kmie ki kpa jong u wat ha kaba nyngkong kim kwah ia u ban leit skul ki la sngewma

ia ka jingtamsneng u khun jong ki ha kaba leit skul Mission. Hadien ki la shu sngewhun noh haba ki la iohi ba ym shym la jia kano kano kaba sniew ia ki ne ia ki khun jong ki, bad khamtam ruh, lehse, namar ka jingsngewsarong jong ki shaphang ki jingjop u khun jong ki uba la ioh shibun ki prais kiba bha na ki Missionari.

Kat kum ka rul ka skul ka wai khadwei baje mynstep. Da kane ka rukom pyniaid ia ka skul, ha man ka janmiet ki nonghikai ki la lah ban leit sha ka klas hikai ki Missionari ha Nongsawlia I a u Bonrai la ju ia bud da ki katto katne ki khynnah skul jong u haba u leit sha kata ka klas. ha ki sngi pohia bad kumjuh ruh ha ki sngi U Blei U Larsing u la ju shong marsyndah bad la u nonghikai, la ha klas hikai ne ha ki jingiaseng niam - u da pynshad ia la ki khmat ha kiei kiei ba ki leh. U Larsing u la long u khynnah uba proh na Mawsmai Ka dei ha kawei na kiba kum kine ki khep ba ki Missionari ki la sdang ban ithuh ia u, uba, ha ki snem kiba bud ula long uba la pynkyrpang ia lade ban ia dei khambha bad ki ha ki jingtrei jong ki.

Hadien ka jingkhlad noh u kpa jong u, kum ka dustur khasi, la shaniah ha u Kñi jong u ban sumar ia u U Rajinmon, uba bha briew, u trai shnong uba jrong - uba ka rynieng jong u ka long palat ia ka 6 phut, u la long u Rangbah Shnong jong ka Mawsmai. Ha ki jingialang hapoh shnong bad ha ki durbar baroh, ka jingkren jong ka long kaba shai bad kaba donbor Na ka jinglong tynrai u long uba stet bad uba dom bieit lada la pynthud ia u, um niew satia wad ia ki ksuid rai eh raidam - kiba long ka jingshyrkhei ia ki para marjan jong u U Rajimon, u ieit ia la u pyrsa kum ia la khun Rajimon, shisyndon u la pynrung ha u ia ki jinghikai ba ba 'maian" jong ka niam trai ki Khasi. "Ha me", u la kular, "Ngan ieh ia la ka sap, bad ha me ngan ieh ia la ka jingstad. bad me lah ban mihkhmat ia nga kum U Rangbah Shnong bad U Khraw Jutang ynda nga la iap

Ka K'iaw Tymmen jong u Larsing, Ka Jew Synia Nongrud, ka la long kaba da angnud eh ban hikai ia u shaphang ka niam. Haba Shim kyllum, ki Kiaw - Tymmen (maternal Grand-mother) ki long kiba bat niam pyrkhing bha ia la ka niam, bad ki long ki nongri ki nongdup ia ki niam ki rukom ki riew lum. Ka jinghikai ia la ki ksiew ha ka rukom ba bniah jong ka niam la jong ka lat long ka jingkit khlieh jong ki. Khlem artatien ba ka jingthmu kaba kongsan bad ha ka jingngeit jong ki ka long, ba katba nang bun ki khun shynrang kiba lah ban pyndep ia ki niam ki rukom thang iap, ka jingimsuk sha lyndet ka jingiap ruh ka nangjur.

Ka Kmie U Larsing hadien ba la khlad noh u tnga jong ka, ka la dei ban trei shitom katba lah kum ka nongkhaii, Dangstep

phyrngap ka la wan sha Ing Mission ha Nongsawlia. Haba ka la khublei don burom ia ka Mem Lewis ka ia thuh ia ka ba ka ladei ban leit jingleit sha jngai shaduh Calcutta ban leit khaii phan "Ngam lah ban wan phai kloi nga la dei ban sah bun bun taiew bad ngam tip kaei kan jia ia une u khun jong nga, ngam lah ban ialam ia u ryngkat bad nga Phim shim ne em ban sumar ia u? U hi ruh u kwah ia kata U ong ba u ieit ia phi u ieit ia ka skul, u bang ban pule kot ba u kwah ban long briew uba stad. Nga la pynshong skul ia u katba nga lah ei, bad nga sheptieng ba ka mei khynnah jong u kan nym shah shuh ia u ban leit skul ynda nga la leit noh ma nga sha la ka jingleit Phin sngewbha Mem ban sumar bad ri ia u katba nga dang don sha jngai na la shnong?"

Ka Mem Lewis ka la jnbab ka ong, ba kam lah Ka iing jong ka ka la dap da ki khynnah khunswet haduh sha palat ka bor jong ka ban pyndap bam ia ki.

Ka kmie ka iai ia kyrpad hi: "U khynnah ruh u iam man ka sngi, u kwah ban wan shong bad phi Bad nalor kata", ka la ong shuh, da kaba don burom bad kyrpad jur "phi tip ba une u khynnah u long na ka jaid bakhraw bad bun bun ki briew ki ba riewspah bad kiba donbor ki ia dei bha bad ngi; bad kynmaw ba na ka bynta ka jingbit bad jingbha jong phi hi, ba nga ong ia phi ban sumar ia u!" Ka nia baroh katba pyrshang ruh ym long kam satia, "ki Missionari ki la ju iohsngew ia kiba kum kine ki nia mynshwa na kiwei ruh" La phai ktien ka mem Ka kmie U Larsing da ka jingsngewdukha kaba jnr ka la leit phai noh

Ia U Larsing mynta la ieh hapoh ka 'mei khynnah jong u ha Mawsmai. Naduh mynshwa hi, kane ka briew kam da ieit eh ia u bad kumta tang shu leit hi ka kmie jong u sha Calcutta ka la sdang ban leh bein ia u Ba un leit skul ruh kam shah shuh, kam lah satia ban long ba un shu hikai tang ban pule bad ban thoh khlem da trei ei ei Bad ka ei ka jingmyntoi na kine kiei kiei baroh? Ka la dei ka por ba u dei ban trei eiei ban kyrshan ia lade

Ka jingkwah ia ka jingnang jingstad ka la trei jur ha poh ka dohnud jong u Wat la ka Kmie khynnah jong u ka la byrngem byrsit ia u ruh, u shait leit phet tuh man ka sngi sha skul. Ha kaba khadduh kata ka 'mei khynnah jong u ka la kiew ka jingbitar shaduh shynrong khlieh, ka la beh noh ia u na ing Ka da maham ruh ia u ba un dei shuh ban wan phai sha ing jong ka ne khot 'mei khynnah ia ka katba u dang leit sha kata ka skul khyllah ki Khristan Kiwei pat kiba na ki kur ruh ki ia hap jingmut bad ka ha kaba byrngem ia u.

U khynnah u dang don khadwei snem ei ei ha kata ka por Marwei bad khlem lok khlem jor, u ieng kynthop harud kata ka

ing trep jong ka 'mei khynnah na kaba la beh ia u, bad u da iam slok shi slok. Ha kaba khadduh u la pyrkhat shaphang jing ka sbun jong u Saheb bad ka Mem ha Nongsawlia. Hato kin nym leh isynei ia u ula kylli ha lade, kumta u la iaid ar mail na Mawsmai ryngkat bad ka jingkyrmen bad ka jingsheptieng. Haba u la poi ha Ing Mission, kumno re kumno, u la long kum uba bieit. U iaid sharum sharum shaneng shaneng ia ka baranda U Sahep u la iohi ia u, bad u la khot ia u Ka khmat jong u ka la ring tyrkhong. U la khot ia u bad u la kylli u donkam aiu. Uta u khynnah u la iathuh ba u kpa jong u u la iap bad ka kmie ruh ka don sha jngai bah bad ka 'mei khynnah jong u ka long kaba runar bad ka byrngem ban pyniap ia u bad ka beh ia u na ing namar ba u la leit skul; - u da phai ia la ka khmat sha ka biar bad u da iam lynniar eh kumba ka dohnud jong u hi ka la pait.

Kum ha kata ka apot ka long kaba eh iano iano ban shah. Ka Mem Lewis ka la don lypa arngut ki khynnah shynrang ki ba ka lasumar bad hikai ia ki ban long ki shakri ing jong ka, bad ka la kut jingmut ban shim ia u Larsing ruh bad ban hikai ia u ha kajuh ka kam Uta u khynnah u la sngewbha bym lah ong shuh ban don ha kaba kum kata ka jaka Shi teng na ka por jong u u pyllut ha ki jing-pule bad kaba dangsah ka por u pyllut ha kaba shet jingshet. U la nang lypa ban pule bad thoh ia la ka jong ka ktien, bad mynta ula sdang ban pule ia ka ktien Phareng Ka jingproh jong u ka long kaba phylla Tang katto katne por uta u khynnah Mawsmai u la palat liam ia kiwei pat ki para khynnah

Hynrei hapdeng katta ka jingsngewbha, la wan tyllep pat ia u da ka jingsngewsih kaba khraw. Ha dien katto katne bnai ka kmie jong u ka la jah na shnong, ka la wan phai na kata ka jingleit jong ka sha Calcutta da ka jingjynjar kaba khraw Ka jingleit jong ka sha Calcutta ka la kut ha ka jingshem pap, namar ka la duh ia kaei kaei baroh kaba ka don bad ka la kylla dap ram.

Ia ka kmie jong U Larsing, la ong, ba ka long ka kynthei kaba nyngkong na Ri Khasi kaba nud ban leit Calcutta. Kum ia kata ka jingleit ka bym duna ia ka sawspah mail, la niew ba ka long tang ka jinglamwir da ki para marjan ba ngiet bieit jong ka : bad ba ka jingsniew bok kaba ka la ngat na ka ka long thik kumba ki la khmihlynti bad iathuhlypa da ki para marjan jong ka ki ba la ngeit ba ka long ka kput naki blei namar ka jinglong bymsuidniew jong ka

Ki Bengali ba shukor ki la ban beiñ ia ka bapli ka kynthei ba lui lui na Ri Lum Khasi. Kaba la shah thok ha ka jingkular ba lamler jong ki. Ka la wan phai sha la ka Ri la kum ka snaiap. Katba kum ka jinglong ki Khasi kaba shem pap ki shait leit sha kliar ki mawsiang ban iam briew ia la ka nusip jot man ka sngi. Kumta ka la leit man ka sngi ba sha kliar jong ki mawsiang ba

jrong jong ka Mawsmai Ha kawei ka sngi ba ka la leit bad kam shym wan phai shuh sha ing, bad ynda haba la leit wad la shem ia ka met jong ka ha tyngkhap jong uwei u dieng ba paitpnat ha taphah mawsiang La kata ka jinghap jong ka la long da ka jingjia ryngkhat ne kaba la thmu lypa ym lah ban ong. Ki kur jong ka ki la pynlut bun bun sngi ha ka kñia ka khriam ban pynhun ia ki blei jong ki

Ka jingkhlad noh ka kmie jong u ka la long ka jingsngewsih kaba khraw ia u Larsing U la ieit katta katta ia ka Da ki bun bun taiew ym lah satia ban pyntngen ia u Hynrei ka jingduh jong u ia la ka kmie ka la pynlong ia u ban snoh kham jan sha uta u Sahep Missionari bad ka Mem jong u. bad kumba kane ka iathuhkhana ba shadien ka paw ba ki la long ha kiei kiei baroh kum u kpa bad ka kmie ia une u khynnah khunswet uba pli.

LYNNONG II.

KA JINGKYLLA KHRISTAN JONG U

Kam long kaba lah ban khlem da iaroh ia une u khynnah mane blei thaw— namai haduh kane ka por u Larsing u dang long u nongmane blei-thaw ia uba lah ban ong ba naduh ba u dang khynnah hi u la long u 'riew-niam uba shishi bad ka tynrai ka jinglong 'riewblei ka paw ha u. Lahikai ia u naduh ka jinglong khynnah kumno ban tiengburom ia ki 'lei lum 'lei wah bad la hikai ruh ia u da ki kmie ki kpa ba bat niam jong u, kumno ban tieng burom ia ki blei Hindu kiba don ha Ri Thor ba marsyndah bad ki. Ba da kane, la ngeit ba un ioh ka jingiada kababiang bad ka jingman bha ha kata ka liang ruh La ong ba naduh ka por kaba shua ba un nang ban ong ia la ka kyrteng la hikai ia u ba un iai ong ia ki kyrteng ki blei jong ki Da ka jingkohnguh ba sngur bad tang shu la sdang iaid hi, la ialam bad la hikai ruh ia u ban shad khyndaisien ha ha khmat ki bleithaw Khnang ba un ioh ka jngmanbha haduh kaba kut ka jingim jong u

U Larsing u la wan lang bad kine baroh ki jinglong ba la suh thied ha ka niam wat haba u la wan shong bad ki Missionari ruh. Ka jinglong jong u baroh kawei ka pynpaw ba u long uba la suh thied bha ha la ka jong ka niam, bad kaba eh ban shem ia u khynnah u ba kum ma u, uba la ngam kham jylliew ha ka jinghikai u Ni u Kong Bad uba burom ruh ia ki. Ha kawei na ki shithi kaba iadei bad u, U Sahep Lewis, u la kylli ki jingkylli kiba sngewtynnad, u ong, hato ki jinghikai kiba phi la ioh mynshua ki long kiba myntoi ne ki jingbym myntoi ia u khynnah unda haba u la long Khristan? Hato ka History jong ka Mission ka pyni ne em, ba kito ki briew kiba sngewsarong ha la ka jong ka niam, ki long ne em ki Khristan kiba shisha ynda haba ki la

U Rev William Lewis, uba la leit ialam ia U Larsing sha Bilat

kylla Khristan? Hato ka History jong ka Mission kam pyni ba ki briew kiba shitrhem ha la ka niam trai jong ki ki long ruh ki Khristan, kiba bhatam ynda ki la kylla niam?

Bun bun bnai ki iaid; hynrei ym shym la i dak ba ka Gospel ka la ktah ia ka dohnud u Larsing. Ma u bad la ki para khynnah ki la leit jingiaseng barabor sha ing Mission, bad ym don na ki uba kham pynshah shkor ia ka jinghikai na ka ktien U Blei ban ia u. La imat kumba kata jinghikai kam shym la ktah ia u, u phla ha ki snem kiba hadien, ba, la don "ka jingialeh kaba jur hapoh ka dohnud jong u" borabor, "hynrei, ka jingsheptieng bad jinglehrain, kam ai lad satia ia u ban pynpaw ia kane.

Ha kane ka por u Sehep Lewis u la dep ban pynkylla Khasi ia kawei ka Kot Tikir kaba pawnam bad kaba bha shibun, kaba kyrteng "Yr Hyfforddwr" (or "The Christian Instructer lane ka Kot Nongialam) kaba la thoh da u Rev. Thomas Charles of Bala. Namar ki katto katne ki daw ia kata ka Kot ym shym la lah ban shon. Uwei napdeng kita ki khynnah skul, la kumno dei u Larsing, uba thoh (copy) na ka bynta ia lade baroh kawei ka Kot Ka jinghikai ha ka lynnong kaba nyngkong ka long "Shaphang ka Jinglong Blei". Kane ka la shoh shibun ha ka jingmut uta u khynnah Katno ka jingiapher hapdeng ki blei jong u bad U Blei jong ki Missionari! Ki dkhot kiba la kdew ha kane ki la snoh ha u kat sha ba u leit. "Me tip ia kaba shong bad kaba ieng jong nga", Me sngewthuh ia ki jingpyrkhat na jngai" "Shano ngan leit na U Mynsiem jong Me"? "Lane shano ngan phet na khmat jong Me"? "U Trai U long Uba isynei bad Uba sbun Uba tud ban bitar bad Uba Kynrei ki jingisnei".

Ha kawei ka janmiet sngi U Blei, katba u Saheb Lewis u dang pynspel "Nongialam" ha ka skul pynpaw, ha ka lynnong kaba khadduh jong "Ka Nongialam" la thoh shaphang "Ka Sngi Bishar" u Saheb u la kylli jingkylli. "Lano ka sngi bishar kan long"? Ki khynnah ki la jubab lang ia kine ki ktien jong kata ka kitab: "Ha kaba wai noh ka pyrthei: kumba namar kata ia ki niut yn lum lang bad un thang ha ka ding: kumta ruh kan long kaba wai noh kane ka pyrthei" (Matt. xiii: 40—42).

Ka jingsheptieng shaphang ka sngi bishar ka la ngat shisyndon ha u Larsing haba u la ioh sngew ia kita ki ktien, "thang ha ha ding" Kumta da ki bun sngi bun miet u la don ha ki jingshitom jingmut kaba jur. Ha kaba khadduh ka jingsuk kaba palat ia ka jingshemphang baroh ka la ngat ha ka dohnud jong u U phla shaphang kine ki jingshitom jingmut ha ka Histori ka jingim jong u, shua ba un iap u la ong kumne "Nga la iohi ha kata ka por ba ngam lah satia ban paw ha khmat U Blei ha kata ka sngi bishar shabar na U Khrist, kumta nga la pynskhem ia la ki kjat ha U mawsiang Uba na Mynhyndai". La pdiang ia u sha ka Balang ha ka 11 tarik U July 1849.

Ki kur bym ngeit Blei jong u, haba ki la iohsngew, ba ula iasoh bad ki Khristan, ki la bitar lep, bad ki la sdang ban pynshitom bein ia u. Ha kata miet ba la pynrung Balang ia u, U Sahep Lewis, haba u la tip ia ka mynsiem ka jingkheinkor bad jingsarong jong ka jaid jong u ia la jong ka niam, u la kylli ia u, "Hato phim sheptieng ia la ki kur?" "Hooid" u la jubab, "Hynrei nga kham sheptieng ia U Blei". Ki kur jong u ki la pyrshang da ki lad baroh ban ialam ia u da ka bor sha Mawsmai. Ki la apthap baroh sawdong ia ka Ing Mission, da kumno ban ioh ban rah noh ia u da ka bor. Don ki por kiba u Sahep Lewis u la dei ban phah ap phira ia u baroh baroh shimiet. Ynda haba kita ki buit jong ki baroh ki la pulom, ki kur jong u ki la pynlong ia kata ka rukom "thang iap" ia u, ki da khein ia u kum uba iap na naduh kata por.

Kumba ha ka juh ka por, ki nong shah ia ka kmie jong u, ki la wan, ba la pynshit, lehse, da ki para jaid jong u. Ki da dawa ba u dei ban siew ia ka ram, lymda kumta kin thep ia u sha patok Khlem da iathuh ei ei ia u Sahep Missionari, u la kular jar jar ban siew dep ia kata ka ram, lada kin sngewbha ban ai por ia u "U la long uba bat hok ia la ka ktien. Da ka jingbyrtia bun snem, u la ioh kynshew kaba kat ban siew ia kata ka ram baroh Haba la kylli ia u balei ba leit shim kat ia kata ka jingkit, haba ym don kaei kaei ruh ka jingteh jingkhum ba U dei ban leh kumta, u la jubab da kaba ong," ba u sheptieng ba ioh ba ka kyrteng "Khristan" ia kaba u la lah shim dangshem, kan shah "kren krenbein", lada um siew ia kata ka ram "

La u Larsing ha kane ka por u dang long tang u khynnah samla, ka jinglong mynsiem jong u ka long kaba la ih bha Ka jingsan jong u ha ka jingaiei bad ka jingtip ka la long kaba la paw ha ki briew baroh "Na ka jinglong tynrai hi", U Sahep Lewis u thoh shaphang jong u, "u long uba jyndong bad ba khong khong mynsiem, ka sur jong u ka long ka bym lah ban shah, khamtam haba u kren ia kito kiba kham hapoh ia u ha ka kyrdan hapdeng ka jaid jong u Ka jingkren jong u borabor ka long ka rukom krenmynthi bad kum uba donbor, ba borabor ki para jaid jong u ki shait khnuim ia u ki da ong, U Larsing u kren ki ktien kiba khor ba khor, ka jingtlot jong u ha kane ka liang ka la pynsngewsih shikatdei ia u. U da iam kthang bad duwai jur ba un ioh ka jingialam badonbor halor ka mynsiem jong u, bad u la ioh shisha ia kata. Shen shen hadien une u khynnah la jia long uba phylla ha ka jingsngewrit bad jingiaishah, kumjuh kumba u la long uba pawnam ha ka jingmeng bad jingsarong mynshwa

Ha ka 5 tarik u October, 1851, ha ka kamra skul thymmai ha Shella kaba dang shu la dep shna, la pynbaptis ia u Larsing bad ryngkat bad kiba dangrung balang. Kane ka jingiaseng ka la long kaba sngewkyrpang ym tang na kawei ka daw. Kawei na ki daw ba ha Shella la sdang ia ka kam ha khmat ki jingpyrshah kiba jur· bad dei ha kane ka ingiaseng ba uwei u riew tymmen na Nongkhroh, U Laitmiet, ub a la

long uwei na ki jinglong ba pawnam ha ka histori jong ka Mission—u la iohsngew ia ka khubor jong ka Gospel tang shi wat bad u la shem ia ka "Lynti kaba dei" kaba u la khmih lynti la jan 70 snem. Peit ha ka History of the Mission, pp. 120—128.

Katto katne taiew shua ia kane ka jingiaseng, u Larsing u la thoh sha u Sahep Lewis, u pynpaw ia ka jingthrang jong u ban ioh pynbaptis noh, "Wat pynslem shuh ban pynbaptis ia nga, namar nga long uba la kloi bad nga iaiap ia kata. Ah! lada nga dei ban shah shitom na ka bynta la u Nongpynim ruh, Sahep Baieit, nga dei uei u ban kyntait kat ia kata kaba U Trai U la hukum ia la ki briew ban leh ia ka? Sahep, nga la ngeit ha U namar kata ka la dei ia nga ban pdiang ia ka dak kaba U Trai U la buh Sahep, nga kwah ban aiti ia lade ha ki Laingut ha ka Jinglong Blei, na ka bynta la ka jong ka jingpynim. Nga la kut jingmut skhem ban snoh ha ka diengphna jong U, namar ka jingiap ka la jan ..Sahep Baieit, nga sheptieng shi katdei ban ia lehkai bad kiei kiei kiba kyntang, bad ka jingiap ka jan. Nga kwah ban aiti ia la ka mynsiem ha U Jehobah ba kan lait im Nga sngewthuh ba ka jingpynbaptis kam lah ban pynim ia nga, hynrei kaba pdiang ia ka ka long tang ka lad ban pynrhem ia ka jingieit jong nga bad ban pynkhlain ia ka jingngeit jong nga. Ngam don kano kano ka jingkwah kaba khraw ban ia kane, ban shaniah tylli ha ka Diengphna jong U Khrist".

Ha ka shithi kaba u iathuh shaphang ka jingiaseng kaba la long ha Shella, u Sahep Lewis, u la kdew ia kaei kaba iadei bad u Larsing, u ong kumne. "Ka jingkren jong u ka long kaba lyngkot bad ba da ka mynsiem kaba khia". Ka dei kane ka ktien kaba la pynkynduh ia nga bad kaba la dung ngak ia ka jingtiplem jong nga, ba yn ia lum ia ki nuit bad ban thang ia ki Ka dei kane ka ktien kaba la pynkyndit ia nga bad kaba la lalam ia nga bad wad ia ka lynti ka jingim bymjukut. Nga iohi ba ka pop ka long ka jingsniew kaba khraw ha khmat U Blei, namar ka jingpynshitom jong ka ka long kaba khraw katta katta. Nga la shem ruh ba dei tang U Khrist hi Uba lah ban pynim ia nga kumta nga la ngeit ha U. Phi tip ba i Khasi haba ki kren shaphang kaba ki da ngeit shisha ki ong "Ngam" nga da ngam ha kane, lane kane ka la ngam ha nga, kumta nga ong, nga la ngam ha kaba ngeit ha U Khrist".

Ka jingiadei hapdeng u Missionari bad une u samla uba 'don hapoh ka jingsumar jong u ka la nangjanai janai katba ki sngi ki nangiaid. Haba u leit jingleit sha ki nongkyndong, une u samla u la ju synran ia u Sahep Lewis. Ka jingshalak bad ka jingpnah ktien jong u ka la long ka jingkmen ia u Sahep, uba teng teng u la don ha ka jingduh jingkyrmen. Hynrei une u Samla u la ialeh katba lah ban iarap ia u. U da rung na kawei ka ing sha kawei ka ing ha ki nongrit kiba kì la leit poi, u la lum lang ia ki briew: u da ong, "To wan ban sngap ia u Sahep! u pyrta na ki jingkhang jong ki; "Ka long kaba donkam

eh ba phin wan! u don ka khubor kaba bha ban iathuh ia phi". Bad da ka jingpyrta shong jong u ka la pynlong ka jingialang kaba khraw ban sngap ia u Sahep.

Ha kane ka por u Larsing u dang long tang kum u shakri jong ki Missionari. Tang hadien katto katne la pynpaw ba une u samla u la don ka jingmut sha kiei kiei kiba khraw. Ka long kaba eh ban iathuh ia kane ka jingkwah jong u ha ki Missionari da ka ktien, kumta u la thoh sha u ka shithi kaba ia ka jingkwah jong u ban "shakri tang ia U Trai". "Ngam don jingkwah shuh ban shet jingbam ia ki met baiap, hynrei nga kwah ban shet jingbam ia ki mynsiem bymiap jong ki para ri ba iap tyrsaw jong nga".

U Missionari da jingsngewbha kaba khraw u la mynjur ia kata ka jingkyrpad une u samla bad u la buh ia u ban shimti ia kawei na ki skul ba marjan. Kumba lai bnai u la pyniaid ia ki lai tylli ki skul kiba la dang shu plie ha Shella, ha kaba u la ioh lad ban leit jngoh ia ki briew ha ki ing jong ki, bad ban iathuh ha ki shaphang kiei kiei kiba bha jong ka Gospel bad u kyrpad ia ki ban pdiang ia kane ka lad jong ka jingaiei. Dei da ka jingaibuit jong u Sahep Lewis u la sdang ban ialap. Hadien katto katne ka jingpyrshang, ka Balang ha Nongsawlia ka la buh kyrpang ia u ban long u Evangelist U Larsing ynda la iohsngew ia kata ka jingpynbeit jong ka Balang, u la iam da ka jingkmen bad da ka mynsiem kaba la dap u la ong, "Uei uba la dap biang ha kine kiei kiei baroh. Ka jingdapbiang jong nga ka long na U Blei... Ka jingaiei jong nga ka dapbiang ia Me"

Ka jingkdew kaba nyngkong kaba ngi shem shaphang une u Evangelist samla hadien ka jingthung Evangelist ia u ka long ha kawei na ki shithi jong u Sahep Lewis ba u la thoh kumne harum:— "U Larsing uba 18.. Nga sngewbha ban iathuh ia phi ba une u samla uba itynnad, uba proh bad uba don jingkyrmen u la ai ia nga ka jingpynshlur kaba shisha bad kaba skhem. ..Phin da sngewbha ban tip bad nga ngeit un long u Nongialap hapdeng ki para ri ba dang sah dum jong u. Mynta u trei shitom bha la jan man ka Sngi U Blei ha kawei bad ha kiwei pat ki jaka ialap jong ngi. U la ai ia ngi ki jingiathuhkhana kiba bang bad kiba symboh. Ha kane ka Sngi U Blei ba la lah na ka Shithi ki Nongrom XI: 5. To ia duwai lem ba U Blei ba Un bat skhem ia u haduh kaba kut na ka bynta la ka jong ka burom.

KA LYNNONG III

KUM U EVANGELIST

Haba peit na ka rta jong u, u long tang u khynnah samla, kam ia ryngkat bad ka jingtrei jong u kum u Evangelist. U Larsing naduh kaba sdang hi u la long uba rhem mynsiem bad uba pyrkhat jylliew, "la kane lah ban iohi da kaba jem, ong u Sahep William Lewis, "ki rukom buh jingkylli jong u bad rukom pynkhreh jong u ia la ki jingkren, sngew ba ka long da shisha ka 'jingkit' na U Trai" U la pynkhraw ia la kam ban ia nno uno u Para Evangelist jong u."

U Sahep Lewis u la buh ha ka jingthoh ia kine harum ia ka jingiathuh shaphang une u Evangelist samla kumno ba u khreh haba u leit la ka jingleit ialap jong u:— 'Ha ka por lyiur haba u mih na ing Mission hapdeng ka 'eriong erngid bad u slap-u slap uba theh kum ka ktang, uba kum uta ki lok bad kiba ha ing ha sem kim poi pyrkhat. Ka jingriam jong u ka long borabor ka jainboh lieh kaba u shaitsait hi da lade ha ki wah Sohra, kaba lieh kum ka ior, sawdong ka khlieh jong u u spong da ka juh ka rukom jain, kaba la long ka jinspong kaba itynnad. Ka patlunpoh jong u ka long kaba la suh bha kaba pynpaw ia ki lbong, ki khohwah bad ki kjat de. U da sdien ia ki artylli ki shaladiang na ka syngkai jong u, kawei na shadien kawei pat na sha khmat, ban iada ia la ki kjat bad ki lbong na u slap uba pashait. Halor ka khlieh jong u u tap da ka knup kaba la pyndait da ki sla U kieng ia ka pla khung ha ki tyrpeng jongu ha kaba u thep ia ki kot jong u ka jainboh ba un ioh plie ynda u la poi ha ka jaka ha kaba u thew leit. Ha ka phang ka kamon jong u u kieng ka iarong ha kaba u la buh ia la tang duma bad ki tiar dih duma, u maw skamok bad ka shamok ban pynmih ding; u kwai u tympew ba un bam ha lynti. Ynda haba u la ia khublei bad ngi, u iaid lyngba kawei pa kawei ka ing ki Khristan ban khublei ia ki. Ki ruh baroh baroh ki ia mih ka jingkhang jong ki ki da kyrkhu ba un poisuk, ki khynnah ruh ki ia pyrta nadien jong u, "To leit suk ko Ma Larsing bad wanphai kloi". Ha kane ka rukom u iaid ia taphah mawsiang - u kiew u kiew u hiar u hiar, teng teng u snoh na ki maw, teng teng u iaid lyngba ki khlaw kiba rben, u kam ia ki wah kiba jylliew haduh haduh ryndang. Hynrei hapdeng kat kita ki jingma ki jingmynsaw u tur sha khmat ryngkat bad ka jingrwai da ka jingrhem mynsiem, da ki ktien ba jem bad ba sngewtynnad, u iaroh ia la U Nongpynim ha kiei kiei baroh"

Kat shaba u leit U Larsing u la ioh ka jingpdiang sngewbha da ki para bangeit. Uta U Evangelist, u la ialap da ka jingrhem mynsiem, ki ktien kiba shai bad kiba shon shibun. Kum uba la ioh ia ka bor kren ki ktien jong u ki tuid kum ka um. Ki jingsawa jongki ki long kum ki sur ba kynud Kiba sngap ia u la ki Khristan ne ki bym long khristan, borabor ki jaw ummat haba ki iohsngew ia ki ktien jali jaum jong u.

Shaphang ka rukom jingtrei jongu, ngi lah ban sngewthuh kiba kumno ki long ka long na ki rukom jied ia ki bynta kiba un kren. Kita ki long kum kine harum:—"Balei phin iap?" "Peit sha U Jisu". Namar U Blei u la ieit ia ka pyrthei," 'Hakhmih u Khun Langbtot jong U Blei:" "Wat kynshew ia ki spah ia lade ha kane ka pyrthei"

Ka jingsuk bad ka jingkmen kaba U Larsing u la ioh lyngba ka Gosgel, ka pyndap ia ka mynsiem jong u da ka jingsngewnguh ia ki para lok ha Wales ka bym lah ong shuh namar ba ki la phah ia kat kata ka jingkynshew ba kordor sha kane ka Ri baieit jong u Kumta u thoh sha u Secretary jong aa Mission, u ong, "Ka shithi kaba nyngkong nga thoh sha phi naduh ba nga la ioh ia kata ka burom ban long u Khristan." U pynpaw ka jingsngewnguh ia ka Balang ha Wales namar ba ka iai phah ia ki Nonghikai kiba bha bad ba jemnud" kiba "la ialam ia u na Sodom sha U Lum Soar " Haba u phai sha ka jinglong ba sahdum ki para Ri Jong u, u ong, "Ka dohnud jong nga ka pluh da ka jingieit ia ki, bad nga la ong hapoh lade 'nganiap na ka bynta ki para ri jong nga ' Ngam kwah ban long uba riewspah lymne ka burom na u briew, hynrei tang na u Blei Ngan bam da ki sladieng ban ia kaba bam da kiei kiei kiba thiang na ka bynta ka ri jong nga Ah ki lok bathepmynsiem jong nga, ngam lah ban iohi ia phi markhmat, hynrei nga kyrmen ba ngin sa ia kynduh ha kata kata Ka Ri Baitynnad, da ka mon jong U Blei, ban ia kmen lang hangta Kynmaw ia nga u Rangli U Khunswet, U Khynnah mane bleithaw bad duai ruh ba ngan lah ban iai long uba riewblei haduh kaba kut bad uba iai im na ka bynta la ka ri, bad nga ong pat, Khublei shibun na ka bynta u Sahep Lewis uba la wan sha ka Ri jong ngi."

Naduh ba u dang khynnah hi u Larsing u long u bym don ka met kaba koit ba khiah Kumta san bnai ha ka snem 1855 u la shu thiah khop namar ka jingpang kaba jur, bad la ngeit ba ka jingpang consumption ka la kem ia u. Haba um lah ban leit jingleit bad ban ialap, u la pynlut ia ka por thiah pang jong u ha kaba pynkylla Khasi ia "Ka Kot Pilgrim " Kata ka kam ka la long kaba sha palat ka bor jong u bad la shimti pat hadien da ka Mem Lewis.

Shen hadien ba u la koit na ka jingpang u la leit jingleit kumba katto katne taiew sha ki thain Mairang, Khadsawphra. U la leit ruh shaduh Mawnai bad Mawdem kiba long ki bynta kyndong ba shatei jong ka Ri Lum Khasi, bad nangta pat u la leit sha ki bynta ba sharum jong ka Hima Nongstoin Dei tang ma u ha kito ki por, uba la ioh ia ka nam kum u Nongialap ia ka Gospel hapdeng ki briew kiba dang sah dum ha ki bynta ba dum bad ba eh ban rung jong ka Ri Lum Khasi.

Ha ki por ba sdang u May 1856, ngi lap ia U Larsing ba u la don ha Jowai, ka Nongbah jong ka Ri Lum Jaintia, kaba jngai kumba sawphew na Nongsawlia. Hangta la don kawei ka skul rit kaba la thaw ha ka snem 1854 da U Luh, u Evangelist, ia uba la wan bud hadien katto katne da U Ramjan.

Ia ka Jowai la iathuh da U Sabep Lewis bad kiwei kiwei ki Evangelist kum ka jaka kaba dum tam ha ka Ri, - "Ki briew ki long kiba shu buaid sah bad kiba la hiar ha ka kyrdan jinglong jingim ban ia kiwei ki bynta jong ka Ri bad kiba im tang ha ka ia khalai." "Ka shnong" la thoh U Luh, "ka long borabor ha ka jinglong ba sngew-syier man ka miet, thik ka long kum hapdeng ka thma namar don bun ki riewsniew kiba pyrshang ban thang ia ki ing ki sem, ban ioh lad ban tuh bad ban thaw ki lad ban ioh ia khalai. Tang hapoh ar la bnai palat ia laiphew tylli ki ing la thang Bad kane ka jingjia kam shym la long tang ha kane ka shnong, hynrei baroh kawei ka ri hi, ki nongtuh bad ki nonglute, kiba lute ia ki nongleit jingleit ha lynti, bad kiba leh bor ia ki kynthei

Nalor kane, ka don ruh ka jingngeit ba shyrkhei ne ka jingmane ia taro ba runar, ka ba jyllei ba ha Jowai bad ka long borabor kum ka lad ban pynhiar kput halor ki Khristan Ka ing kaba ki suba ba ka don kane ka ksuid ki la ju taitjaid shisyndon; ka jingiadei kam dei jam bad kiba kum kita ka duh noh · ki mar ki mata, ki jingdie jingthied jong ki ym don ba ktah ha iew ha hat, lymne ym don ba die wat ia kiei kiei kiba donkam na ka bynta ki jingdonkam jong ka met Ka don tang kawei ka lad ban pynduh ia kane, kita ka long, ba baroh ki jing-don jing-em jong ki ba kum kita ki ingdon- ki ing jong ki, ki jain ki nep, ka tyngka ka peisa, ki jingdeug jingkup, ki soh ki pai, dei ban thang duhkhoit Katno kaba shyrkhei ka long kata ka atiar pynhiarkput kaba kane ka jingngeit bieit ka don na ka bynta kito kiba shun kiba bishni, lah ban iohi da kaba jem.

Na ka bynta kine ki arngut ki khynnah samla · kum U Luh bad u Larsing hadien jong u, ki la dei ban ioh ka jingshlur kaba palat ban ia leh pyrshah ia kat kine ki jingsniew jong ka Jowai Ka jingiapyrshang ka la don ia ka ban pynduh noh ia ka ing skul, ia kiba kylla Khristan bad ia kiba ia sngewlem ia ki, ki la beh noh na shnong bad ki pynjot ia ki jingthung jingtep, ki khyndew ki shyiap jong ki Ia ki Evangelist ruh haba ki ialap ha ki jaka iew, la pyrthuh dein bad la kren bein da ki ktiensih ktiensang.

Haduh katno ka bor jong ka ka jingngeit bad ka jingshaniah Blei jong U Larsing, haba u la ia kynduh ia ki jingeh kiba don ha khmat jong u, lah ban iohi na ki bynta jong kawei na ki shithi kaba u thoh na Jowai sha U Sahep Lewis. Haba u kdew shaphang ka jingtlot ka met jong u, u ong, ba u la "thait eh, namar um lahban shong, lymne ieng, lymne bam lymne thiah da kaba suk". u bteng pat; - "Hynrei nga la kut jingmut skhem ban iathuh ia ki briew baroh shaphang ka lynti jong ka jiugpynim; wat lada ki la pyrthuh bein ia nga, kim kwah ban sngap, khnang ba nga lah ban iathuh ha U Trai ha kaba kut jong kawei pa ka-wei ka sngi, "Ah, Trai nga ialeh katba lah ban pynbna ia ka kyrteng jong Me. Mynta nga ieh ha Me ban pynlong kam ....Nga la iathuh

ia U Tirahsing (Tymmen Basan na Nongsawlia) bad ia U Ramjan (Evangelist), mynba ki la don lem bad nga hangne, ba kumba kane ka kam ka long ka jong U Blei, bad namar kata ka long kaba shisha bad kan sa seisoh shisha ha baroh kawei ka ri jong ngi bad kan sa jop ia kita ki *blei-ksuid blei-khrei* baroh, ngi dei ban trei hok ha kane ka kam bad ban long smat ruh ha ka, ym dei ka jingtrei kaba ngi duh jingkyrmen shaphang u soh jong ka "

Ha kawei pat ka shithi u thoh kumne: "Nga tip ba U Trai u la buh ia ka shap jong U halor ka shyllangmat jong nga khnang ba ka pyrthei kan ioh tip ba nga dei u khun jong U. Kane ka jingisnei bad ka kabu ba khraw nga la ioh lyngba ka jingkyrkhu U Blei kaba da ka jinghikai jong phi u ba la hikai ryngkat bad ka jingsngewsih bad ka jingtrei shitom kaba khraw katta katta U kuli uba U Kpa jong nga U la pyndonkam lyngba U Khrist u la sam lyngba ia ka dohnud jong nga u briew uba dakait bad ba riwnar tam naki riewmrad kiba don ha ka ri jong ngi. Haba ngahap ha ka jingjynjar nga ju duwai kumne:—Ah U Blei nga ainguh ia Me ba Mem shym la iehnoh ia ka mynsiem jong nga ha ka jingdum. To sngewbha ban pynphyrnai bha ia ka dak kaba Me la shon ha ka shyllang'mat jong nga, khnang ba u bymman un iohi ba nga long uba la jied da Me ban rah ia ka jingshai jong ka jingshisha sha kita kiba shong hapoh ka jingdum bad ka syrngiew ka jlngiap. Ah! ai ba ngan iohsngew man ka sngi ba nga don ha ka jingiasuk bad Me, ba nga lah ban burom ia me, ha ki sngi ka jinglongsamla jong nga, bad ban shakri hok ia Me ha kane ka pyrthe rim kaba jynjar Ah! to da paw na ka bynta la ka jong ka kam kaba ialeh na ka bynta ka jingpynim ha kine ki lum badum. Ah Trai, to kner ia la ka Ksang Kti Bakhlain jong Me ban pynim ia ki para ri ba la jan iap jong nga! Amen."

Ha jingngeit ba khlain bad sngur jong u ne U Evangelist samla la pyndonburom shynna da U Blei. Shen shen hadien ba U Larsing u la thoh ia kane ka shithi u la phah sha Nongsawlia ka khubor kaba sngewkmen bha. "U Trai u la sngewbha ban kyrkhu ia ki jingtrei jong U bad ba da ka jingaiei U Khrist bad ka jingialap ia ka Diengphna jong U, khadlai ngut ki briew la pynkylla sha ka jingngeit Khristan" Hadien katto katne taiew pat u la thoh "Da ka jingaiei U Blei nga la don mynta sawphew ngut ki nongsngap ia ka ktien bad shiphew ngut ki khynnah skul "

Dei ha ka por ba U Larsing u dang shong ha Jowai, ki copi jong ki Saw Gospel bad ka Kitap Ki Kam Ki Apostol ba la pynkylla sha ka Khasi ki la poi ha station jong ka Mission ha Nongsawlia Kawei ka copi jong "Ki jingkynshew ba kor" la phah sha uta U Evangelist ha Jaintia. Kane harum ka shithi kaba u la thoh da ka phareng sha ka Mem Lewis, Nalor kaba pynpaw ia ka jingsngewkordor jong u ia ka "Ktien U Blei" bad ka jingieit jong u ia Ka, ka long ruh kaba itynnad ban iohi ba u ia noh katto katne ki jingshai shaphang ka jingtrei shitom jong u Sahep bad ka Mem Lewis ha kaba pynkylla Khasi ia Ka Ktien

Ka Mrs. William Lewis

U Blei·— ka jingtrei kaba bniah bad da ka jingshlur baroh wat ha pyrshah ki jingtlot bad jingshitom ka met —

Mei Baieit ha u Trai, da ka Gospel jong u.

Shua ba ngan ioh pdiang ia ka shithi jong phi bad ia ka Kitap ha la ka jong ka ktien, kaba pynpaw ia Ka Mon Bakhuid U Blei - kaba long tang ma ka hi ka lad ka jingpynim kum ia nga uba mane bleithaw, uba jynjar sad bad u nongpop uba la jah. Nga la ioh ka khubor na u 'Dak' ba ka Ktien U Blei kaba la pynwan ha ka Khasi ka la don ha ka Jhaj na Calcutta sha Sohra bad naduh kata ka por hi, nga la iai khmih lynti ia ka jingwan ki arngut ki Khristan na Sohra, bad haba ki la poi hangne, kaba nyngkong eh kaba nga la leh ka long ba nga la khura ia ki jingkhung jong ki ban wad ia Ka "KITAP" Ha ka juh ka por ruh nga ia iohi ia ki soh ka jingtrei shitom jong phi, baroh arngut na ka bynta jong ngi Nga kynmaw ruh ia ka jingtrei shitom jong phi ha kaba thoh ia ki ktien kiba la pynkylla sha ka Khasi bad miet bad sngi halor ka miej bam jong phi; borabor katba nga dang ieng hajan jong phi nga la ju iohsngew ruh ia ka jingpynhïar mynsiem bad jingud ba sangsot jong phi namar ki met ba tlot jong phi - ki ban sa kylla dewmet shen. Katno katno sien, Mei Baieit, ba haba nga wan sha ing jong phi haba ngam ia kynduh bad phi bad haba nga la kylli na u Sahep shano phi don, U Sahep u la iathuh Ka Mem kam lah ban mih mynta ka don ha ka jingpang bad jingtlot ka met. Hynrei long ba la kyrkhu ia U Trai-U Blei - Uba da ka jingisnei jong u bad ka jingsumar snkher jong U, U la pynsah ia phi haduh kane ka sngi ban treï hok ia kata ka kam jong U hapdeng jong ngi ki Kkasi Amen

Mynta ngan kren khyndiat phaphang U Kpa jongnga (Rev. William Lewis) Namar ia ki jingtrei shitom jong u baroh la thoh ha ki mawlyngkniap ka dohnud jong nga Bun bun sien, nga la iohi na sha lyngkdong jong u, ha ka miej (desk) jong u la dap da ki kot kiba heh baheh kiba u la pyndonkam na ka bynta ban pynkyll Khasi ia Ka Jingthoh Bakhuid Bad, Ah! katno ba nga sngewsynei ia u, Bunsien ka jingsawa ka jingpynniarmynsiem jong u ka riew ha ki shkor jong nga namar ka jingpang ka shadem bad ka jingking ka khlieh jong u. Nga tip bha ia kane ba da ka jingtrei shitom bad jingminot jong u ha kane ka kam jong ka jingpynkylla khasi ia Ka Ktien Bakhraw jong U Blei na ka bynta ka jingmyntoi jong ngi, ka bor met jong u ka la nang hiar nanghiar, kumta u la long uba tlot uba swai. Bad uba bunsien ngi iohi na ka khmat jong u ia ka jingsngewshitom bad sngewkhuslai jong u, haba u pule ha ngi ia ki bynta ba la pynkylla sha ka Khasi, namar ba ngi long ki briew kiba luin, ngim lah satia ban ai ia u ia ki ktien kiba iadei thik bad ka jingkuah jong u. Bun bunsien da ka jingiaishah bad jingtrei shitom jong u u la lah ban ioh ki ktien kiba ia biang bad ka ktien Greek. Bad teng teng kawei ka ktien ka bat ia u da ki arsngi laisngi ban ioh ia ki ktien kiba ia hap, kumta um lah ban iaid shait shait ha kane ka kam kaba khraw. Phi hi phi tip kham shai ban ia kaba nga

tip Katno katno sien ba u iaid sawdong sawdong ia ka compound ha Nongsawlia u da wad ia ngi, ban ia pyrshang ia ki ktien ryngkat bad ngi bad ban wad ia ki ktien kiba thymmai Bad haba ngim lah ban sngewthuh bad ban iarap ia u ha ki sentence kiba eh bad kiba kyllain, katno ba u pangnud namar ka jingluin ka jingmut jong ngi Bad mynta haba nga la ioh ia kane ka Kitap ba thymmai ha ka kti jongnga, nga kynmaw ia phi baroh arngut, bad ia ka jingtrei jong phi na ka bynta jong ngi haduh ba phi la duh noh ia ka por iaid kai na bynta la ka jingkoit jingkhiah kat, haduh ba U Dr Fletcher u la dei ban bthah ia phi ba phim dei ban shong tang ha kajuh ka jaka, borabor, hynrei phi dei ban leit sha kiwei kiwei ki jaka Ah! to da sngap ia ka ktien u khun jong phi To pynmyllen ia lade wat la mynta phi la nangtlot bad duhbor. Namar phin ieh hadien jong phi ia ka jingkynshew kaba Kordor Tam, bad ia ka kyrteng bathiang jong phi kan iaisah hapdeng jongngi, bad ki khun jong ngi ha ki pateng baroh U Blei bymjukut Un ai ka jingjahthait ia phi na ki jingtrei jong phi baroh, bad Un sa siewkylliang ia phi da ka bainong kaba kordor ha kata ka Ri ka Jingsuk junom la junom. Amen. Nangta ia ka jingkthang ka mynsiem jong phi hangne kan sa long kaba thiang hangta bad ka jing ynjar hangne kan sa long ka jingsuk, U Trai Un niad noh ia ki jingjaw ummat jong phi baroh hangta. Shuh, shuh Ki Gospel bad ki Kam Ki Bpostol ki la long ha nga hi kum ka Kmie kaba bsa ba pjiah, namar nga la dih bad ngan dang iaidih ia ka dud jong ki, bad nga la hun, la suk bad sngewaram. Kumta nga shadkmen ha U Blei ka jingpynim jong nga Nga la thoh ia kane ka shithi da ka jingialehshitom namar ka jingtlot ka met jongnga.

Na u khun bathepmynsiem jong phi.

U Larsing"

Napdeng ki Nong Jowai kiba nyngkong kiba U Larsing u la donbok ban ioh lam sha u Nongpynim, ki la long ki arngut ki tymmen shitnga, U Hat bad ka tnga jong u Ka Synshar Shalam U Hat u la long U 'Men Knia jong ka shnong, bad kumba shait long ka rukom ki 'Men Knia', u la long uba kyrni dih kiad bha, bad u la long ruh u 'riew kynroi "Kumba saw bnai", la thoh U Larsing, "Nga la ia leh bad bunsien bunsien mynmiet mynmiet nga ju hiar na la ka jingthiah ban thep duma ia u Da kaba leh kumne ryngkat bad kaba hikai ia kiei kiei kiba kynja mynsiem u la klet ia ka kiad bad u ioh ia ka jingisynei na U Blei. Hadien kata nga la hikai ia u ban duwai, bad u iathuh ia nga ba u shait duwai marwei ha lyngkha, kumne:— Ah! Trai, Me U Nongthaw jong ka bneng bad ka khyndew to isynei ia nga u nongpop Ngam lah ban niew ia la ki pop; hynrei Me Me lah, Ah Trai, map ia nga na ka bynta U Jisu Khrist, Amen." Nangta u ong, nga ieit ia U Jisu bad nga ngeit ba u long I Khun U Blei. Ngan shakri ia U bad nga sumar ia ki hukum jong U" Ha kane ka rukom une u tymmen u la long uba jemnud bad uba iaishah slem bad uba kloi ban leh

ia kaei kaei kaba la ong ia u ban leh. Ka khmat jong u hi ka pyni ba u long u tymmen uba suk haba u la mat ia ka jingisynei U Biei. Ha ka 9 tarik u December la pynbaptis ia U bad ia ka lok jong u - u da shim ia ka kyrteng Sakharaia bad ka lok jong pat Ka Elisabeth."

Shen shen hadien ba la pynrung ia ki sha ka Balang la pyniasoh ia ka jinglong shitnga jong ki, da ka jingshong kurim Khristan. Kane harum ka long ka jingiathuh bniah shaphang ka jinglehniam ba la leh ha kata ka jingpynshong kurim ia kita ki arngut ki tymmen kaba la pyniathoh da u Larsing Kam long tang kaba sngewtynnad ha kawei ka rukom, hynrei ka pyni ruh ia ka jingitynnad ka jingsngur mynsiem bad jinglong ba riewblei jong une U Evangelist Samla:—

Ha ka sngi ka jingpynpoi kha ia ki nga la pynieng ia ki ha khmat jong nga, bad U Riang bad ka tnga jong u ki la ieng ha syndah jong ki ban leh kum u kpa bad ka kmie jong ka nongleit kurim Nangta nga la kren ha ki, namar ngam don kano kano ka ain kaba ngan bud. Nga la sdang ha kane ka rukom — Ki riewstad ki ju ong ba don lai tylli ki jingjia kiba ju jia ha ka jingim u briew - kaba nyngkong ka jingkha, kaba ar ka jingshong kurim bad kaba lai ka jingiap. Kine arngut mynta ki la ia poi ha ka kyrdan kaba ar, kaba long kaba donburom, bad kaba la buh da u Badonbor baroh hadien ka jingthaw ia u briew. Genesis II.18,22,24 Bad U Nongpynim ba la kyrkhu jong ngi u la pyndonburom ia ka da ka jingiadonlem jong U ha ka jingshong kurim ka Gana ka Galilaia, ryngkat bad 'a ki synran, bad dei hangne ruh ba U la leh ia ka kambah kaba nyngkong jong U Nga la pule ruh na ka Gospel U Mathaios XIX: 4,6,8,9 Wa pyrkhat, ko, ki lok jong nga ba kane ka jingshongkurim kan neh ha ka jingim kaba lawei, namar ha ka jingmihpat ym don jingshongkurim ymne ia ai shongkurim Mathaios XXII.30. U Paul u shakri jong U u la pynksan ia ka jingshongkurim kumba ngi iohi na ka shithi jong u sha ki nong Korinth I Korinth VII 2,3 Nangta nga pule I Petros III ;1,9. ynda nga la leh ia kane baroh nga la ong ia ki ba kin bat ia ka k i jong uwei ia ka jong kawei pat bad ban ia ong ia kine ki ktien'— Nga u Men Hat, nga ieit ia Ka Synshar Shalam, bad nga shim ia ka ban long ka tnga jong nga ha baroh ki sngi ka jingim jong nga Ha ka suk ne ha ka shitom, kan long hi ka tnga jong nga: ngan shimti ban sumar ia ka lada kan jia kaba kum kane ia ka; ngan pyntyngen ia ka, khnang ba kan ioh ka jingkmen ha ka mynsiem jong ka. bad da kane ka jingiateh, nga ai ha ka ia ki jingdon jingem jong nga baroh. Mynta nga pyndeng ia kane ka 'sahti ha ka shynriahti jong pha, ha khmat kine ki briew baroh. kiba long ki sakhi hapdeng jong nga bad pha bad ym don uba lah ban pyniakhlad ia pha bad nga, lait tang U Trai Uba U Blei, Uba ha ki kti jong U ngi ia kut lang ban aiti ha ka jingiap. Ka tnga ruh ka pynban ia kijuh ki ktien hadien ba u la ong ma u. Ha kata ka janmiet ngi la ioh ka jingkhawai shongkurim ha Ing Skul."

Nalor ba u trei kum U Evangelist, u Larsing u pynlut ia la ka por ha kaba tei bad moramot ia ki ing Mission ha ki station ha kiba u don u Ha kawei na ki shithi jong U Sahep Lewis—u pynpaw ia la ka jingngeit jong u, ia u u ong ba "ym don ka jingshakri mon sngewbha kaba kum kane lada ngin wad baroh ka Ri India ruh" kum kaba ngi l iohi ha Khasi bad Jaintia Hills— U Evangelist trai ri uba trei da la k jong ki kti ban pynieng ia ki Ing Mission bad ki Ing Skul "ka long na ka jingtbit ba sngur jong u ia ka kam" Ka jingtei kaba pawnam jong U Larsing kum u nongtei ka long ka ing rit kaba u la tei ha Jowai na ka bynta ban ioh shong U Missionari bad Ka Mem jong u haba ki leit a jngoh ia ka Station hangta Ka ing ka don ar tylli ki kamra bad u atoskhana Ka jingphieng jong ka ing ka long ha U atoskhana,—uba la pynpaw tluin ia ka khlieh ha Jaintia Hills. Ki ing baroh sha kito ki Thain ki long ba la shna khlem atoskhana — ki sliew ding halor ka maw lyngkniap ha madan jong ka kamra ing shong bad ka tdem ka mih na jingkhang bad na tnum ing Ban mut dur bad tei ia u atoskhana uba nyngkong kam long ka kam kaba jen ia U Larsing, u la dei ban pyrkhat jur bad trei shitom, Kawei ka shithi hadien kawei pat u la thoh sha Nongsawlia ban pyntip ia ki "KMIE Ki KPA" shaphang ka jingiaid jong ka kam Ha kawei na ki jingleit jingleit jong u sha ki ri them u la shem ia u dewiong ba u paw ha ranap lum. Ynda haba ula pyndep kaba tei ia ka ing, u la leit sha kata ka jaka ban leit khar shishang uta u jingthangding ba kordor, da uba u la pyrshang thang ha uta u atoskhana U la wan phai uba thait na ka jingkhia u dewiong bad ka jingkhuslai, bad ha khmat ki para Khristan kum uba la sngewtynnad eh ia kata ka jingshem ba thymmai jong u, u la sliew ding ha u atoskhana U mih bluit napoh ing, bad da ka jingkmen bym lah ong shuh u la iohi ia ka tdem ba ka mih thui thui sha suin

Dei ha kane ka por ba u Nongbishar Rangbah (Chief Megistrate) u la wan jngoh ia ka Jowai U la sah ha kata ka ing thymmai kaba dang shu lah dep shna Ynda haba u la phah khot ia uta u Evangelist bad ynda haba u la tip na ka shyntur jong u shaphang ka jingtrei jong u, u la khot sngewbha ia u ban leit bud ia u ha ka jingleit jong u lyngba ka Ri Jaintia Uta u Nongbishar u la sngewtynnad eh ia une u samla; bad ha man la ki shnong ba u leit rung, shua ban sdang ia ka kam kum U Nongbishar, u shait ong ia uta u nongialap U Larsing "To mynta", U Larsing, iengjoit bad ialap. Bad da ka jinglyngngoh kita ki trai shnong ban iohi la u samla uba I swai ba u ieng ha syndah uta u Sahep Bishar bad u ialap shitrhem ia ka "Lynti jong ka jingpynim lyngba U Khrist bad ka Diengphna Jong U."

Bun bunsien hadien kane U Larsing u iaid marwei ia ki pyntha ba iar jong ka Ri Jaintia. Ha ki thain phang mihngi u la leit shaduh Shangpung bad Kyrwen; bad shaphang shathie pat shaduh Jaintiapur kaba long ka pud jong ka Ri Thor. Ha kawei na kiue ki jingleit u la shu lait thaw na ka iap. Ka jingleit jong u ha kata ka long kaba jngai bad kiba jynjar. U da kwah ban poi sha kata ka shnong ba u thew

leit shua ban dum. U kiew ia ki riat ki ram uwei hadien uwei, bad u iaid sted ha ki lynti ba kyllain, ki lynti ba btuid, haduh ba u la iapler bad tlot ngai lyngai bad thiah lyngktop ha madan khlem lait kren shuh, hangta ha ka lynti ba kynjah bad bymju kham iaid biiew harud kawei ka khlaw kaba heh.

Kumno re kumno ka leit jia ryngkhat, ba u daloi jong kata ka jaka kaba u la thew leit, u la wan na jingleit jong u na sha Ri Thor; bad kumba ka sngi ka la sdang sep, u la mareh sted katba lah ioh lap ka miet bad un hap ha ki mrad ba runar jong kata ka khlaw. Da ka jin3kyndid kaba khraw u la poi top ha U Larsing ba u thiah lyngkhtop hangta ha lynti, bad u la ithuh ba dei uto u nonghikai semla uba la bud ia uto U Nongbishar Wat lada uta u briew u la long uba dangsah ha ka niam rim bad ka miet ka la nangjan bad ka jingleit ka dang jngai bad kaba ma, u la kyhtiew ia uta u samla ba la iapler ha la ka met bad u la bah ia u suki suki shaduh shnong jong u

Ha kaba sdang jong ka snem 1857 U Larsing u la kynriah noh sha Shella ha Khasi Hills Ki war Shella ba sarong ha la ka jong ka niam ki dang iai pyrshah hi ia ka Gospel, "Hynrei U Trai u la nang pynwan man ka sngi sha ka balang ia kito kiba la pdiang ia ka jingpynimi Uwei na kito kiba la pynrung nyngkong sha Ka Balang. U dei u Lorjah, uba na Nongbah Ha ka por ba u leit poi sha Nongsawlia, une U Lorjah u la ia kynduh ia Ka Mem Lewis kaba la kylli ia u ia kane ka jingkylli" La u la sngewthuh ne em ba u long u nongpop?" U Lorjah u la jubap khlem da pyrkhat ba um "shym la leh pop" Ka Mem Lewis da ki ktien ba jai jai ka la batai ia u ba "ym don uwei ruh u la hok, em, ymdon uwei ruh" bad ka nangpynban shuh shuh ba ka la sngewthuh ba "ka la long ka nongpop kaba khraw" katta kata" Kita ki ktten ki la dung ngak ia ka dohnud jong u. Lada ka Mem kaba long kaba bha ha ki kam baroh, ka long ka nongpop, kumno ma nga pat? ' Ah dur lanot" ula ong, nga sngew ba ngam long ei ei ruh hynrei tang u nongpop, u nongpop uba lanot Hynrei la pyntngen ia ka dohnud jong nga haba nga la iohsngew ia phi (u phai sha U Larsing) u ong ba U Jisu U Khot ia ki nongpop" Katno nga sngewnguh ia U Blei la thoh U Evangelist, "ba la shah ia nga, la nga long tang u khynnah samla, ban aika ktien ka jingpyntngen ia kiba la noh mynsiem, bad shi khuri ka um khriat ia kiba thait ha ka jingleit pilgrim jong ki sha kata ka ri kaba sha khlieh."

Ia ka jaka jong U Larsing ha Jowai la shimti da U Luh, u para Evangelist jong u Katba u dangsah ha Shella, U Larsing u la thoh sha la ki lok ia kane ka shithi—ka shithi lehse kaba pynpaw shai kdar ban ia kano kano kaba ngi la kdew, ia ka jingsngewkhia ka jingmut bad ia ka jingriewblei ba shisha jong kine arngut ki Evangelist, khamtam haba la pyrkhat bha ba kine baroh arngut, ki dang, long tang ki khynnah samla:—

Ko para baiett jong nga ha u Trai,

Nga phah sha me ia ka jingkhublei ba bha tam. Me lehse me la pyrkhat ba nga la klet ia me, namar la slem ngam shym la thoh ei ei (sha me) Hynrei wat la ngam shym la thoh ei ei ruh, ngam shym la klet ban duwai na ka bynta jong me Nga la iohsngew ba U Doloi u la sngewsih ia me namar ba me la kdew ki jingduna jong u Hynrei da kane ngi tip ia ka jingshisha, ba ka pyrthei hi ka isih ia kito kiba ieng ban ialeh pyrshah ia kaba sniew, hynrei ka la pynsngewbha ia kito kiba la tap ia ki pop. Namar kata to iengskhem kum u shipai ba bha ha ka liang U Trai, namar nga ngeit skhem ba U Trai Jehovah Un ialam Un pynthymmai bor. Un pynjah thait ia me da ka jingdon ryngkat jong, U U la bitar kunijuh ruh ia nga na ka juh ka daw U la kular ba Un. long kum ka umjer step ia me. Pule ia U Hosea xiv 5, Isaiah . 2 Salm vii 11

Ha ka hynriew bad khyndai tarik ngi la pdiang balang 4 ngut ha nongwar, bad nga ngeit ba ka don kaei re kaei kaba trei donbor ha ka jingmut jong uwei na ki, hynrei ngam lah mynta ban ai ka jingiathuh kaba bniah shaphang kane Me leit jngoh ne em ia ka Lamin? Nga ngeit me la leh kumta, nga ju pyrkhat barabor shaphang jong ki, ba ioh be u symbai ia uba la bet hangto un nym san bha lada duna ka jingsumar. Ai ia ka jingkhublei ieit jong nga ia kito baroh kiba la pynwan kham hajan sha U Blei ka jingisynei baroh da ka snam U Khrist (Epheso ii 13) bad ia baroh kito kiba ju don ryngkat had nga, Na uba tlost bad ba bieit, hynrei u lok ba ieit eh bad u para jong me

U Larsing"

Shua ban kut ka snem 1857, U Larsing u la leit phai pat sha Nongsawlia, bad ha kane ka jingleit jngoh kaba ar jong u ia ka Nongstoin bad Mawdem Elaka, u la ia leit ryngkat bad uwei u samla uba kyrteng U Shitrai, uba dang shu lah rung balang shen. Ka jingleit na Sohra sha Nongstoin ka long kaba jngai bad kaba sngewlwat, lyngba ka khlaw ki ranap lum, kiba la tap da ka khlaw kaba rben bad kiba la pom pakhang da ki wah duid ba khlain ba la wan tuid na ki lum. Katba kum ka jingngeit kaba don ha ki thain Sohra, ki Lyngngam ki long kiba bamdoh briew. Kumba ka paw na ka jinglong jong ki ki long kiba pher ha ki bun rukom na kiwei pat ki riew lum, khlem da pyrkhat ia kane ka tai kine arngut ki samla nongleit jingleit, ki la mih ban leit la ka leit Ngi duwai baroh shilynter lynti" la thoh U Larsing," bad ha ka jingduwai jong ngi U Blei U la iohsngew ia ngi, U la pynjem ia ka dohnud jong U S'iem Nongstoin, bad u la ai mon ia ngi ban sah ha ka shnong kaba heh ban hikai ia ki shaphang ka jingpynim ba khraw jong U Blei da ka snam U Jisu Khrist" Ha ka jingshitrhem kaba khraw, U Larsing u la phah ka khubor kaba mardor, Sha U Sahep Lewis, uda kyrpad ia u ba un shah ia ki ban sah ha Nongstoin "Kat kaba phi ong nga kloi ban leh, nga la long lypa uba la kloi. Ong ia ki dkhot jong ka Balang ba kim dei ban jaituh; hynrei kiba trei da Ka Ri hi bor baroh. Ka Ri hi baroh kawei imat ka la kyndit thiah bad ka kwah sa tang ia ki nonghikai ban ia lam ia ki ha kane lynti"

Na ki jingthoh ba la buh ha ka diary jong u, ka pyni ba u la shah shitom shi kaddei ha kane ka jingleit jong u namar ka jingtlot ka met jong u. Ia ki kjat jong u la ot da ki phlang kiba eh bad ba khain, haduh ba ka snam ka la tnid Ka jingshit mynsngi bad ka jingkhriat mynmiet, ka la ktah shibun eh ia u; bad katba u dang kam ia ki wah ba lad lad, ka jingpjah jong ka um ka la pynlong ia u ban lynniar namar ba tyrha ki jingmong . . Kum kita ki jingud la shem borabor ha ka diary jong u. "Haba nga la poi ha shnong ngam lah ban ialap namar ba nga la thait eh: "Ngam lah ban bam ei ei mynta ka sngi"; "ngam lah ban thiah namar ba thait eh" "ka jingjur ka baiong khlieh ka jingbym lah ban ieng da la ki kjat" Ym don kawei ruh ka shithi ne diary jong kaba u khlem da ud. Ka jingud kaba u ud borabor ka long, "Ah ba nga da ioh ki met kaba khiain! ngan da la lah ban trei khyndiat ia ka kam kaba khraw jong U Blei!"

Hadien ba u la wan phai na kane ka jingleit jong u, U Larsing u la shimti pat sa shisien ia ka kam ha Jowai Ka jingehdohnud bad jingkhlem akor jong kita ki briew ka la pynsngewsih jur ia u: "Haba nga leit sha ki nongkyndong lyngba ki lynti ba kyllain jong ki, ngam ju ia shem ia uwei ruh uba mon ban pule kot, ki ia dynda pynban ia nga bad kim suidniew ia kaei kaba nga ong Ym don ka bor kaba lah ban pynkylla ia ki hynrei tang ka Bor U Blei. . Haba nga peit ia ka jingbymsuidniew jong u Paitbah ba bun jong ka ri jong nga kiba lam sha ka jingjot, ka mynsiem jong nga ka la khuslai jur eh, bad ngam shem satia ka jingtngen nangno nangno ruh. Ka mynsiem jong nga i kumba ka sah ha trai jong ki lum ba sharing bad ngam lah ban iohi ei ei ruh sha khlieh jong nga. namar u lyoh bad u palam ki la kersawdong ia nga, nga la tlot eh ban par shatei sha ka jingshai ba sngur "... .." Nga don borabor ka daw ban ud ha ka mynsiem, namar kat ia kaba nga pyrshang ban leh, u Soitan ba bishni u ialeh ban pynjulor ia kawei pa kawei ka jingthmu Ki kti ba jakhlia bad ba sniew jong u ki rat noh kloi kloi ia ka ei kaba nga pyrshang ban tei

Kane ka mynsiem jong ka jingduh jingkyrmen, la kumno kumno, ka la duh noh shen shen; lyngba ki lyoh u la kiew sha khiar sha kliar sha "ka jingshai ba phyrnai":— "Nga sngewbha ban iathuh ia phi ba nga khlain ha U Trai bad ha ka Bor ka jingkhlain jong U. U don borabor ha khmat jong nga; namar kata, ym shym la lah ban pynkhih ia nga. U Blei bad ka Ktien jong U ki la long borabor ha ki nonghikai jong nga, bad ka jingsheptieng ia Ka kyrteng Bakhraw jong U ka la ngam jylliew ha ka dohnud jong nga. Lada kam 'long kumta, khlem artatien U Larsing un jin da la iaid sakama la mynsiem bah.

Ki dak jong ka jingjop ha Jowai kum ha ka shiteng jong ka snem 1860 ka la long ka jingkmen kaba khraw ia u: "Ai ba ki dkhot baroh jong ka balang Nongsawlia kin rah ia la ki kti sha bneng da ki jing-

duwai bad jingainguh, namar ba U Reng ka jingpynim bad ka jingphyrnai ka Jingmih U Sngi Ka Hok bad Ka Ksangkti Ba Don Bor baroh bad pynim jong U Jehovah mynta ki la sdang paw hapdeng jong ngi. La don ki dak, bad ym slem, bun bun ka la ialeh ban ia knieh ia ka Hima ki Bneng da ka bor Sawngut ki la pyniasoh ia lade ha une u bnai; bad nga iohsngew ba katto katne ki khabah ki la wan tur sha jan ka jar kaba khlain jong ka Gospel bad ki la jan ngat Hynrei U Nongtong Dodkha Bakhraw Um pat shym la ai hukum ban tan ia ki sha ryngkew Hynrei nga ngeit skhem ba ym slem, Un sa ai hukum bad bun bun kin ngat ha ka jar Amen! Amen! 'Ah!' lada don napdeng ki Khristan baroh tang ar ne laingut ki ban pyndap, ia ka jingdon kam jong ki nonghikai!"

U Larding u la iai trei ha ki Thain Jaintia haduh kaba kut ka snem 1860 Ka jingieit jong u ia kata ka ri ka long kaba jur U duwai na ka bynta jong ka khlem dapud Ki lum bad ki them ki la dap da ummat jong u, bad bunsien ha ka jingkyrpad jong u ia U Blei na ka bynta ki para ri ba mane thala jong u, u da pyrta shla bad iam kthang, kat haduh ba kita kiba ia biria ia u ki la sngap jar Ha man ka por ba u ialap, u ialap da ka jingshitrhem bad da ka bor baroh i kumba u la klet ia ka jingthait bad ka jingtlot ka met jong u, bad u kyllon ha madan. Ym don kano kano ruh ka buid, kaba um la leh, na ka bynta ban ialam ia ki para ri sha U Nongpynim-ka shym la leh "Kam dei namar kano kano ka jing long jong kaba itynnad ba u", hynrei u shait iathuh ia ki "nga long kumne, phi long kumtai Na ka jingaiei U Blei nga long kumba nga long mynta Haba nga la ngeit ha U Jisu Khrist, kiei kiei baroh ki la long thymmai ia nga-Nga la shem ia U Blei Uba thymmai, U Nongpynim Uba thymmai, U Nongpyntngen Uba thymmai, U Lynti uba Thymmai, Ka jingsuk kaba thymmai, Ka Dohuud kaba thymmai, Ka jingieit kaba thymmai, Ka Jingkmen ba thymmai, ba Ka Bneng ba thymmai,-kiei kiei baroh ki la long kiba thymmai Lada tang ba phi mon ban wan sha U, phi ruh phin shem ia ki juh "Bad kam lah ban don ka jingkylli ba uta u Evangelist samla basngur ba la pyndonkom da U Blei na ka bynta ban thaw thym mai ia ki dohnud jong ki kuri, (Scores) lada ym ki spah, jong ki para ri jong u

KA LYNNONG IV

U LARSING HA RI WALES.

Hadien ka jingthoh shithi kaba khlem sangeh bad ka jingkdew ruh kiba paw ha ki shithi jong U Saheb Lewis sha phang U Larsing, bad ryngkat bad ki shiti jong u hi ..... na, kawei ka por sha kawei u thoh sha ki Director, ka la pynlong ka jingsngewieit ia une u Evangelist hapdeng kiba bon ki lok ha Ri Wales bad ka jingkwah jong ki ban iohi ia u. Ka long kaba shisha ruh kumba paw na ki shithi jong u ruh, ba u la don ka jingkwah kaba

jur ban kynduh bad "Ki Kmie ki Kpa jong u kiba ha U Khrist ban pynpaw ia ka jingsngew ia ki "markhmat, namar ka jingphah jong u ia ki Missionary sha kane ka ri jong u" "Lada nga lah ban her kum u sim," u la thoh ha kawei na ki shithi jong u, "Ngan her sha England bad ngan doh ia ki juti jong u wei pa uwei na phi, nga da sngewnguh eh katta katta ia phi"

Ynda haba u la sngewthuh na u Secretary jong ka Mission (U Rev John Roberts, Liverpool) shaphang ka jingkwah jong kiba bun ki nongkyrshan jong ka Mission ba u dei ban leit jngoh ia ka Ri Wales U la phah ka jingkyrpad ba kin shah ia u ban ia leit ryngkat bad u Sahep bad ka Mem Lewis ha ka jingleit phai jong ki sha la ing. "Nga don ka jingkwah kaba jui ban iohi ia phi, bad ban shah hikai ha phi, lada U Blei Un ai ka jingkoit jingkhiah ia nga na ka bynta ka jingleit jong nga, khnang ba nga lah ban wan phai sha la ka ri, ryngkat bad ka jingstad ka jingtip ban shakri ia la U Nongthaw katba nga dangim bad da ka jingkyrkhu jong U ngan pynphriang ia ka jingshai jong ka jingshai jong ka jingim ha kine ki Ri Lum jong ngi Namar kata to ia sngewlem ia nga, nga kyrpad ia phi baroh, nga kyrpad ia phi baroh, nga kyrpad ia phi baroh, bad shah ngan wan sha England".

Ryngkat bad la ki nonghikai, U Larsing u la mih na la ka ri ha 16 tarik u December 1860 Ha ka 7 tarik U February ki la mih na Calcutta da ka Jhaj kaba kyrteng ka "Blenheim", ki poi ha London ha ka por 4 baje mynstep ha ka 27 tarik u May 1861

Ki donkatto katne ki jingthoh kynrum kynram ba la thoh ha ka rukom diary da U Larsing bad na kane ka jingthoh lyngkot kaba sah jong ka lynnong la shim kumne —Kaba la mih na kata ka Jhaj. ha ka por lai baje U Rev Owen Thomas bad U Mr. Peters ki la wan bad leit lam ia ngi sha ing U Mr Thomas, hangta bun bah ki para lok kiba dei na ka Conexion ki la ia lum lang Ngi la mih na London ban leit sha Llandilo ha ka 1 tarik u June Haba nga leit da ka Rel nga la baiong hi tiaw namar ka jingsawa bad jingkynruh jong ka, Ka her sted katta katta haduh ba ngam lah shuh ban iohi shai ia ki lum ki wah kiba ngi la iaid lyngba, bad ki dieng bad ki briew baroh la i kumba ki shu ia shad Haba ngi iaid lyngba ia ka poh khyndew (Tunnel) ka dum tliew tliew, bad ngi lah ban iohsngew tang ia ka jingsawa jong ka Rel Nga shem ba ki briew jong U Blei ha kane ka ri ki long kaba bhasbun. hynrei ngam shym da sngewsuk, namar ba ngam sngewthuh ia ka ktien jong ki" (Welsh)

Hadien ba u la batai ia ka jinglong jong ka ri sawdong ia ka Llandilo u la phai pat sha kaba batai ia ka jingleit poi jong u sha ka jingialang jong ka Association kaba la long ha Newcastle Emlyn ha u August: Nga iohi 220 ngut mi Minister. Ki Minister kiba shung ha rynsan... La don kumba 10,000 ngut kiba sngap ia ka jingiathuhkhana u Rev. O.

Thomas bad U Rev. L. Edwards, D D. Bala, uba la iathuhkhana hadien jong u. La don ka Bor ba maian jong ka Ktien U Blei - kaba pynlong ia ki nongsngap baioh ban ia pyrta lang, 'Amen, Amen, Haleluiah Haleluiah!"Ha ka por 2 baje, U Rev. D.C. Davies, na London, u la ialap; bad hadien jong u U Rev E Mathews Haba u la ieng, ka la long kum ka ding kaba klang ha ki khmat jong ka jingiaseng. Teng teng u la pynrkhie ia ki, teng teng u la pyniam ia ki bad ka jingpyrta 'Amen'. Ynda haba u la lah iathuhkhana, u la pynieng ia ngi baroh laingut ha khmat U Sahep Lewis u la kren katto katne kyntien; hadien nangta nga la rwai (ha ka Khasi) 'Fe bregethir Iesu a'i ras, Haleliwia; 'Kia ia lap Iu Jisu Khrist, Haleliwia, bad baroh ka jingiaseng ka la ia rwai lang Shua ba un khot ia nga ban duwai, u la iathuh ia ki ba nga long u riewstad bad ba um sngewthuh ei ei ruh ia ka jingstad jong nga, hyniei u shadkmen ha U Trai Ka jingphuh samrkhie ba ithiang ka la don ha baroh ka jingiaseng Hadien kata nga la duwai "

Shwa ban kut U August, haba la synran da U Sahep Lewis, u la wan sha Liverpool ban ia kynduh ia ki Director jong Ka Mission Ha ka 30 tarik ka jingialang jong ki Missionari ka la long ha Bedford Street Chapel "Ha kane ka jingialang nga riam da ka jingriam Khasi bad kren ha ka Khasi bad Phareng Hadien kata U Rev T Phillips (Hereford) u la kren katto katne ki ktien ieit ia nga kumne: 'Dear Larsing, ngi ngeit phi la bat skhem ia U Blei, namar ngi la iohi ia ki dak jong ka ha phi, bad ngi sngewbha ruh ban duwai ba phin ioh leit phai sha la ka Ri uba la dap da ka jingieit ia U Blei",

Hadien ka jingleit jngoh jong u ia ka Manchester, "Ha kaba U Sahep Lewis u la shong mynba u dang samla" bad "ha kaba la don ing buh jingbuh (Warehouses) kiba 7 mala ka jingjrong, i kumba ki la kynduh bneng bad ki la don shibun haduh ba ka shnong ka dap da ka tdem," nangta u la leit sha Menai Bridge, Ka jingkieng Menai, "Kane ka la long ka jingkieng kaba phylla kaba nga la iohi" Nangta na Menai Bridge u la leit sha ka Association kaba long ha Pullheli (Pwllheli) U Rev, Henry Rees u la sangeh ban ia thuhkhana namar u slap u la hap jur hapdeng ka jingiathuhkhana jong u " Shaphang ka jingleit jong u sha Carnarvonsoire bad Anglessey u la thoh: "Na baroh ki jaka, Ka Llanberis ka la long kaba itynnad bad kaba phylla eh Ka long syriem shibun eh ia Ka Shella . Nga la iohi ia ki kor kiba pynjlih ia ki sleit bad ki maw kiba ngam lah ban batai.. ..Ki la don shibun ki briew kiba bha bad kiba riew blei kiba shong ha Carnavonshire bad Anglesey, kiba la pynlut ka tangka na ka bynta ka Ri Khasi.. Lada nga la sngewthuh ia ia ka ktien jong ki, ngan jin da la sngewbha ban shong bad ki." bad ki junòm Bunsien nga shem ba ka long kaba eh ban iakhlad bad ki,"

Kam long kaba lah ban thoh bniah hapoh ka lyngwiar jong kane ka Lynnong ia ka jingleit jong u lyngba ki jylla (counties) kiba pher ba pher.

Hadien ba u la shong 3 bnai ha Chester, la buh ia u ha ka Holt Academy, kaba marjan bad Ka Wrexham, hapoh ka jingpeit jong U Rev. Ebenezer Powell. Ka jingkhriat jong ka tlang ka la sdang ban ktah ia u: "Ngam lah ban ong ba nga pang, hynrei nga sngewkhia ka met man ka sngi Ngam sngew ba nga lah ban iaid shaphrang ban pyndep ia kata kaba nga la kuah, ba u da sngew kumta, nga la pyrshang ban trei tyngeh; lada u kynrad un shah ia nga, ngam kwah ban leit shongthait."... "Mynta ka sngi ka lesson jong nga ka long ka Euclid, ka problem ia kaba ki 'pons asinorum' ka long kaba eh tam na ki problem baroh, nga sngewtynnad ia ka. bad ka pynroi ia ka jingmut jong nga, hynrei ym lah ban sngewthuh ia ka lada ym trei shitom".

Katba u dang don ha skul la ju khot ia u borabor ban leit kren ha ka jingialang jong ki Missionari. Ym pat judon ka jingialang kaba kum kata ia kaba la pynlong ha Wales ha kaba U Sahep bad Ka Mem Lewis bad u samla uba khraw uba iong, uba i ieit bad uba i shalak, la kren, uba shad pylleng (katba ku n ka niam Khasi haba ki knia) bad uba "rwai ki jingrwai ha ka ktien ia jong ha ka sur rim jong ki Welsh, haduh ba ki hajar kiba la iohsngew ia u ki la iam jaw ummat da ka jingkmen"

Dei ha u bnai May, 1862, ba ka bor jong u ka nang hiar bad ka bor kynmaw jong u ruh ka la duna haduh ba um lah bankynmaw ia la ki lynnong kot La pyndap ia u da ka jingkhuslai, u da sheptieng ba ki lok ba sbun jong u ha kane ka ri kin babe kylla namar jong u. "Ki jingkylla sted jong ka jinglong ka suin bneng ka la ktah shibun ia ka jingkoit jingkhiah jong u:" Ngam sngewtynnad shuh ia kane ka ri, namar ba ka jinglong jong ka suinbneng ka ba kylla man ka por, ka kylla na u slap sha ka rang bun bun sien shi sngi, ym don jingbeit satia. Nga da kwah ban ioh slap shitaiew lynter bad ka rang shi taiew lynter, kawei hadien kawei, ban ia kaba kylla man ka por. Nga suh khriat lynter"

Kumba shipor la pynjynjarsat ia u da ka jingartatien. "Ka jingbymngeit ka sei ia la ki reng ban kyntur ia u" "Lada U Blei U la thmu ia me ban wan sha kane ka Ri ban shah hikai Un jin da la pynneh ia ka bor kynmaw jong me' "Ka mynsiem jong u ka la man rim da ka jingbymngeit "Hadien kata ka ktien ka la wan ha nga na Ka Ktien U Blei, kaba ong, "Lade uno uno u duna ka jingstad, ai un pan na U Blei! Bad Putet, 'Pan te un sa ai ia phi'. Ka jingbymngeit ka la wan biang pyrshah ia ki jingkular U Blei, bad ka mynsiem jong u ka la sngewjynjar eh . Nga la mareh ban shim ia ka Beible, bad nga la shem ha ka Salm U David kaba ong kumne: 'To leh kmen ia lade ha U Trai bad Un ai ha me ia ka jingkwah ki dohnud jong me' (Salm xxxvii: 4...8). Khyndiat pa khyndiat ki ktien jong Ka Beible ki la jop thiaw ia nga.[1]"

Ka jingthoh kaba khadduh ha ka Diary jong u ka long ha u July 11,1862 kaba ong kumne "Mynta ka sngi ka mynsiem jong nga ka pynkhraw ia U Trai, namar ki jingbha jong U Baroh ia nga, Nga la iohi ia uwei u Musulman uba khrong bad uba im tang da ka jingthok bad shukor Katno kaba pher ka long ka jinglong jong nga! Nga don U Blei uba U Kpa, bad kaei kaei baroh kaba donkam ban pynsuk ia la ka met bad ki lok kiba ieit ia nga ha U Trai ki la pyndap. Katba nga dang kren ia uta u briew, ka mynsiem jong nga ka la tuid da ka jingsngewnguh ia U Blei"

La don artylli ki shithi ba la thoh na kane ka ri da U Larsing sha ki para Evangelish jong u, U Jarkha bad U Luh kiba la shon ha 'Drysorfa' jong ka snem 1862 (page 120 bad 280) U iathuh ia U Luh shaphang ka jingleit, u ong, — "Ngi la leit na kawei ka nongbah sha kawei pat, bad nga la iohi ia ki jingiaseng kiba heh ha madan ha ka jingkhein na 10,000 sha ka 15,000 ngut bad kumba ar ne lai hajar hapoh Ing Mane! Nga la iohsngap ia ki Minister kiba donbor bad ia ki Tymmen kiba shitrhem, ha bun ki jaka Hynrei ngam lah ban ong ba nga la sngewthuh bha ia ki jingiathuhkhana jong ki, pynban don hapdeng jong ki ka long ka jingsngewbha ba khraw eh jong nga, nga tip bha ba ki ieit ia ngi bad bun na ki ki kynmaw ieit ia ngi. Nga la ia kynduh ia U Rev W Hughes, Wrexham, uba long u lok barim jong ngi...U la long kumba ka juh ka rta bad u riew tymmen ha Nongkrem (U Laitmiet) U iathuh khana laisien shi sngi ha man ka sngi U Blei bad u ai 50 tyngka (£ 5) man ka snem na ka bynta ka Kam Bakhraw jong U Blei ha Ri Lum Khasi

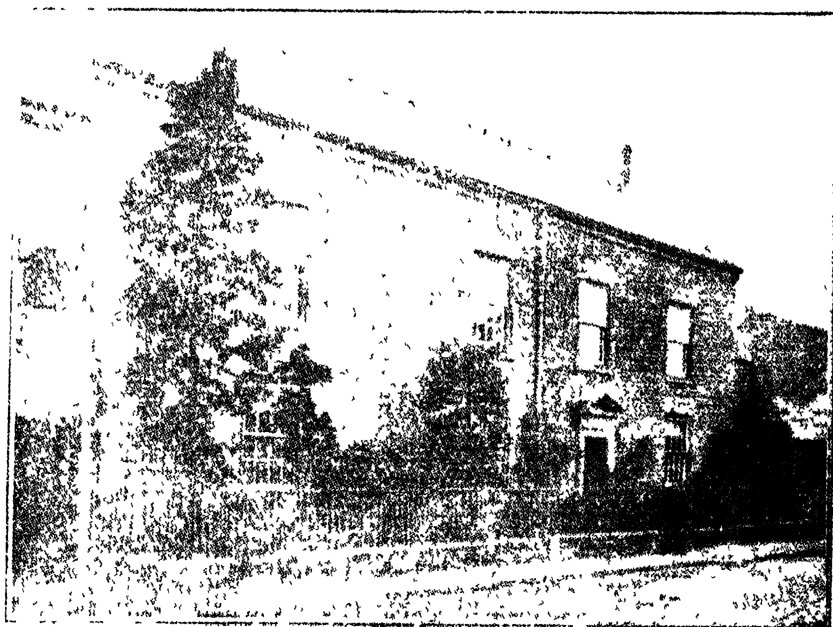
Ka jingkdew jong u ia U Minister ba kordor na Wrexham ka la long shisha kaba sngewthiang, haba la pynkynmaw ba U Larsing u la pule nyngkong ha ing skul ba la thaw ha Mawsmai lyngba ka jinglehsbun U Sahep Hughes bad ki arngut ki para lok na kane ka ri

Ha ka 23 tarik u September 1862 kawei Ka Shithi ainam (Address) la ai ia u da ki khynnah skul jong ka Bala College Ia kata ka shithi la soi da ki 53 ngut ki khynnah College, ar ngut na ki ki la trei hadien bun bun snem kum ki Missionari ha Ri Khasi — U Rev. Thomas Jerman Jones, ba la khlad noh bad U Rev Hugh Roberts uba don mynta ha Holywell. La sngewthuh ruh ba lai ngut kiwei pat ki missionari ba riewblei jong Connexion U Rev Criffith Hughes, ba la khlad noh bad U Rev. John Jones, uba don mynta ha Golwyn Bay, bad U Rev W Jenkyn Jones, Brittany, ki la ioho ka jingpynkhih ban long missionary lyngba ka jingleit jong U Larsing sha Wales.

KA LYNNONG V.

KA JINGIAP JONG U.

Ha ka por ka jingwan u Larsing sha kane ka ri, ka la don ka jingkhih (movement) ban pynmih iaka Tonic Solfa ia kaba la plie ha

KA TY CERRIC CAERGWRLE (Kynnoh To Cerric, Khargurle)
Ka dei ka Ing ha kaba U Larsing u iap

Wales, khamtam lyngba ka jingtrei jong Mr. Eleazer Roberts, J.P. ka la long kaba jur katta katta. U Larsing, shisyndon, u la ioh i ia kane ka kabu ba khraw, kaba ka rukom hikai ka long ka jem kan iarap shibun ha kaba rwai ha ki jingiaseng ha ki balang ha Ri Khasi. Hadien ba la ioh shibun ki lessons na U Mr Roberts bad U Mr John Edwards (U Nongialam jingrwai jong ka Balang ha Belford Street) u la pynkhreh, lem bad ka jingiarap ki nonghikai jong u artylli ki kot lyngkdop kiba kynthup ia ki lessons bad exercises, da kiba un hikai ia la ki para ri ynda u la wan phai sha Ri Khasi, ia kaba la pynbeit ban long ha ka por synrai jong ka snem 1863

Dei ha ka shiteng jong u bnai June ha kata ka snem, U Larsing u wan sha Wiverpool ban ia pynbeit bad U Mr. Roberts ban shon ia kita ki artylli ki kot lyngkdop Ha ka por ba u poi ha ing U Mr Roberts, u la kem pang Kumta la rah kiei lan ia u sha ing jong u da u Rev. David Saunders, uba la khlad noh, bad u la ioh ka jingsumar mar mar hi Haba la examin ia u da u Dr. Evan Thomas, uba na Rose Place, la shem ba u la pangjur katta katta na ka jingtyrha ba bthei ki syrdeng (Pleurisy) jong u

Hadien shi bnai ei ei u la koit na kata ka jingpang bad la bit ban pynkynriah na Liverpool sha Bryn Coch, kaba hajan ka Mold Ka jaka shong jong U Rev John Roberts, u Secretary jong ka Mission Hangne u la sah laitaiew Hynrei namar ka jingshi om ha ing, la pynkynriah noh ia u sha Ty Cerrig, Caergwrle (kynnoh To Kerrig, Khairgurle) hajan Wrexham, ka ing shong jong u Mr Edward Peters (Chester), ha kaba U Mi H H Hughes J P (u pyrsa kurim jong U Mr Peters) u shong Hangne u la ioh ia ka jingsumar ieit — sbun baroh katba lah na U Mr Bad Mrs. Peters bad khamtam eh na ka Miss Peters (the late Mrs H H. Hughas) kaba la aiti lut ia lade ha kaba sumai ia une u ba pli u nongpang La katta ruh, kumno re kumno, baroh ki jingsumar bym tyngkai jong ka ing U Mr. Peters, bad jong ki doctor,— U Dr Evans (Liverpool bad U Dr Dobie (Cherter) ka jingpang jong u ka la nangjur nangjur bad shua ka shiteng synia jong u August 24,2863 u la khlad noh

U Larsing u long uba itynnad ha ka jingim bad uba kham itynnad shuh shuh ha ka jingiap jong u. Ha kane ka jingpang ba khadduh jong u, ki jingpyrkhat ba kongsan eh jong ka dohnud jong u ki long shaphang la ka ri bad ka jingtrei jong u. "Bun Sien" (La thoh U Dr. Evans) nga la iohsngew ba u ong, "A! ba ngan da la lah ban leit sha Ki Lum, lada nga la im tang 6 taiew hangta, ba nga lah ban iathuh ia ki briew, kaba katno ka jinglehsbun ba nga la ioh hangne, bad kaba katno ba ka Gospel ka la leh ia ka England bad Wales. Ah! katno kaba sngewtynnad ba ngan ioh ialap ia U Jisu ha ki!".

U ruh (Dr Evous) u la iathuh ia nga, ka sngi kaba khadduh jong ka jingim jong u ka long kaba kynjai. "Wat lada u don sha jingai na la ka

jong ka ri. Ha la ka jingkhrew ka met bad bym thikna ka jingim, bad ba u la kwah hir hir ban leit sha U Jisu Khrist Sha bneng; 'Nga sngewskhem,' u ban, 'ba ngan leit sha bneng ynda nga la iap, namar U Jisu u ieit ia nga bad nga ieit ia U. Hynrei nga sheptieng ia ka wah 'iong' jong ka jingiap. La la nga kwah ban leit sha bneng, la katta ruh, nga kham j'ed ban leit sha Ki Khasi mynta ban ioh ialap ia U Jisu Khrist. Nga la lah trei dang tang khyndiat eh na ka bynta jong U"

"Nga ia iathuh ia phi bunsien', u iai ban, 'sha phang ka jingpdiang sngewbha kaba ngan ioh ha Khasi, hynrei nga ngan sa ioh ka jingpdiang sngewbha kaba kham khraw ha bneng Ki Nongseng ia ka Mission bad ki Khristan Khasi kiba la leit ha shua jong nga, baroh kin ap ban pdiang sngewbha ia nga, hynrei nga sa ioh ruh ka jingpdiangsngewbha kaba khraw tam na u Hynmen jong nga, U Jisu Khrist. uba la iap namar jong nga "

Nangta u la shim ia ka kti jong nga, bad buh ia ka kti ba pjah jong u ha ki rmiangshyntur jong nga ban doh ia ka, kumta ngi la ia khlad noh junom na kane ka jingim"

"Ka la dei ka kabu ia ngi, ban iohsngew ym tang shisien na ki rmiang shyntur jong ka Mrs H H Hughes, ba lakhlad noh, kaba la sumar bha ia u ha ka por ba u pang, ka jingiathuh shaphang u Larsing ha ki sngi ba khadduh jong u Ym don kaba kham ktah jur ia ka ban ia kaba iohi bunsien bunsien ba u iam jar jar Haba la kylli ia u, 'Balei phi iam ko Larsing? Ka jubab kaba u ai ka long kane : Ah! balei ba phim shym la phah Missionari kham mynshua ban pyllait im ia i mei jong nga!"

Haba la iathuh, hadien ka jingiasyllok jong u Dr Evan bad U Dr. Dobie ba ym don jingkyrmen shuh ba un koit pat, la iohsngew ba u duwai "Ah, Trai, nga don ha ka jingshitom, topeit isynei ianga; Me Me lah ban pynim ia nga Ah U Blei jong nga, to peit halor jong nga, nga kyrpad rit ha Me, namar nga don ha ka jingjynjar bah. Hato Men nym tyngkai ia nga, ba nga lah ban leit iathuh ha ki briew jong nga U b- ---no Uba Isynei Me long."

Ynda haba u la lah pynlut por katto I minit ha ka jingduwai, u la sdang pat sa ka rwai ia kane jingrwai :

"Lam ia nga Ah Trai Je h,
U Pilgrim lyngba ka ri k......;
Nga nga tlot; hynrei Me Me long khlain
"Bat ia nga da Ksangkti Khlain"

Te u ban ia kine ki ktien bunsien bunsien bad da jingsngew ba jalliew : "Bat ia nga da Ksang Kti Khlain" bad u la duwai ha kaba arsien, "Ah U Blei, iarap ba ngan long uba iaishah; Me lah ban pynlong

ia nga uba iai pyndem (haka mon jong me)". Hadien katto katne minit u la spel da ka sur ba jai jai ia Ka Salm kaba arphewlai baroh kawei, U Trai u long u Nongaplangbrot jong nga, ngan ym kyrduh".

Wat lada u dang kwah katta ban nangim, u la ong man ka por ha la ka jong ka ktien, "Katba mon U Blei" (As God Wilieth)": U Blei U lah ban pynkoit ia nga da ka kam bah kumba U la leh ia U Hezekiah hyndai".

Haka sngi saitjain shuwa ba un iap, u ong, "Nga la jan sha la ing" Uwei na ki lok ha kata ka kamra u la kylli ia u, Hato U Khrist U long Uba kordor ia phi, Larsing? U Phai bad u peit pyllew ia u, u la jubab da ka jingjubab ba i shongkun (with emphasis) "Hyoid, U long ka jingim jong nga, ka jingkyrmen jong nga, U jong nga lut (My All). Shua ba un dkut mynsiem u la kyrpad ia ka Miss Peters, "Phin sngewbha en em ban pule ia nga? "Kaei kaba phi kwah ia nga ban pule, Larsing?" "Pule" u la jubab "pule na ka lynnong kaba khadhynniew jong U Ioanis." Ka Miss Peters ka la pule kumba u la kwah, bad ynda haba ka la poi ha kita ki ktien kiba U Nongpynim U la duwai, "Ko Kpa, nga mon ba ia kita kiba Me la ai ha nga, kin ia long lem bad nga, ba kin ioh khmih ia ka burom jong nga," U Larsing u la kyrngah khlak (Gave a sudden start), bad ki ummat ki la shlei ha ki khmat jong u" Balei phi iam, Larsing? La kylli ka Miss Peters. "Oh! ban pyrkhat", la jubab U Larsing, "ban pyrkhat - ba u baduk - uba bieit - uba mane bleithaw - kum ma nga - ban iohi - ia U U S'iem bakhraw - ha ka Burom jong U!"

Phi sngewbha ne em ban rwai ia nga? u la kyrpad ia ka, hadien khyndiat por. "Phi mon aiu ba ngan rwai aiu ia phi, Larsing?" U la jubab "Rwai shaphang ka Ri Basuk (The Happy Land). Ka Miss Peters ka la pyrshang ban rwai; hynrei ka la shahjop ha ka jingsngew myllung jong ka U Kpa jong ka ruh u la sdang ban ruwai, hynrei u ruh la shah jop kumjuh. Hangta te, U Larsing, la u la don mynta ha ki um jong ka wah ba jylliew, u la sdang ban rwai, "Don Ka Ri Basuk, sha jingai, jngai jngai bah." U la rwai tang shi lain ar lain, ka bor jong ka met jong u ka la duh: ula dem ia la ka khlieh, u la phasiaw, "Suk! Suk! iaroh ia U Trai! iaroh ia U Junom!" Haba u la pleid ia la ki khmat u la iohi ia ki para lok ba ki ia ieng sawdong bad ba ki ia iam, u la ong, "Wat iam, namar ngin sa ia kynduh pat sawdong Kata Ka Khet." Ka jing pynhiar mynsiem jong u ka la nang duna, bad khlem da don kano kano ka jingkyrthat ne ia khing, ka mynsiem jong u ka la her sha kata ka Ri bala kyrkhu "Ri Basuk" kaba shaphang jong ka u la kwah ban rwai, bad sha Uta Ubaiphieng naba hangta ka jingdap ka jingsngewbha bad jingkmen ki long junom la junom.

Ia ka met ba la sator jong u la pynthiah ha ka Jaka Tep Briew ha Chester, ha ka 28 tarik u August 1863, hajan ka jingtep

jong uta U Missionari uba khraw, U Richard Knill Bun bah ki lok na Liverpool, Chester bad na ki bynta baroh jong ka Jylla (Principality) ki la ia wan. U William Hughes badon burom (Wrexham) u la pule na ki katto katne ki bynta na ka Jingthoh Bakhuid, bad U Rev T Phillips (Here ford) u la ai ka jingkren ba ha lum jingtep da U Rev Henry Rees bad u la duwai ruh

U Mot, ia uba la tei da ka jingiasynniang peisa ki para bangeit la pynieng halor ka jingtep jong u ryngkat bad kane ka jingthoh harum, ha kawei ka liang da ka ktien Phereng bad ha kawei pat da ktien Welsh -

> "Hangne ka thiah ha ka jingkyrmen, Ka met jong U Larsing, uwei na ki soh nyngkong jong ka Welsh Missionary Society ha Khasi Hills, Bengal, ha kaba u la trei bunsnem kum U Evangelist Ha ka snem 1861 u la wan jongoh ia kane ka Ri, bad u la pynieit ia lade sha ki hajar kiba don ha England bad Wales Ha kaba u la jan ban leit phai sha la ka ri, U Nongpynim jong u u la khot ia u sha Lade, bad u la rung sha ka jingkmen U Kynrad jong u ha Caergwrle, ha U August 24 1863"

Da ka jingsbun jong U Mr H H Hughes, J P Ty Cerrig Caergwrle ngi la lah ban shon ia kine ki dkhot harum, kaba la thaw, ngi tip, da U Larsing, mynba u dang don ha kane ka Ri -

U LUM KALBARI

1 Don ka jaka kyntang, Bakhuid
  Ba shat ha khmat jong nga
Ki 'riewkhuid i'u kim lah ban klet
  Dei U Lum Kalbari

2. Lum ba sah pyrto, itynnad eh,
  Ha jingieit, jnglanot,
La thad madan I'u Khrist hangta
  Da shah ha Kalbari.

3 Dujok, jingiap, la jop hangta,
  Bad jingrisa, Nongjop
La pyndep, mynsiem U, aiti
  Halor Lum Kalbari

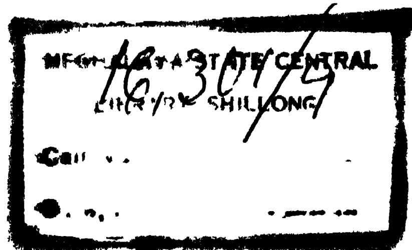
4 Ynda shong ha jingkhawai ieit,
  Hangta ngan sa peit tlip ·
Ha U ba iasaid ha byneng,
  B'la iap ha Kalbari

5. Haba hap ha bor jingpynshoi,
   H'u Jisu nga shaniah;
Ha ki por jingeh baroh ruh,
   'Pyrkhat ha Kalbari.

6. Haba thait na jingkit ka pop,
   Sha diengphna ' U ngan her,
Bad shaniah ha jingsait ka snam.
   Blatuid ha Kalbari

7. Haba jingiap ka wan khadduh,
   Por basnah ka la jan;
Hangta ki khmat 'nga ki thew khadduh,
   Liep ! Sha Lum Kalbari

P. S. Ym lah satia ban pynwan ha ki Rhyme kumba la thaw da u nongthaw jingrwai, namar lada leh kumta ka duh noh ka jingmut jong ka poetry. Ha ka 12 tarik u August 1981. Ka Miss Mona Prichard ka la leit ialam ia nga da ka Motor Car jong ka ban leit peit ia u Mot jong u Larsing, ha Chester. Ngi la ia shon artylli ki dur hangta. Kawei ka dur ka pyni ba ma nga bad ka Miss Mona Prichard ngi ia snoh marshilliang ia U Mot Kane ka Miss ka dei ka hynmen jong ka Miss Mariam Prichard kaba don ha Jowai mynshua bad kaba la seng ruh ia ka Health Center ha Tabpad, Jaintia Hills. U Mot hi i kum uba la shniah tylli da u maw bad ba pynjlih bha. Uba ka base jong u ka long kumba lai phut ka met kumba 2 ft bad ka rit sha khlieh, la tap ia u da u maw ba la pynwan dur bha. Kata kawei pat ka dur, kaba phi iohi ha kane ka kot ka long ka dur jong nga bad ka Mrs. Thomas (Mawkhar) I lok jong u Pastor ka Balang Mawkhar ba ngi ia khrud ia ka Soh pailen na u Mot.

Une U Jing U MOT JONG U LARSING, ha Chester (England)
Kane ka Mem kaba paw hangne ka dei Ka Mrs T M Thomas,
nadi na shaphang ka diang, dei ma nga, ba nga ia khrut
ia ka sohpailen na U MOT

MEGHALAYA STATE CENTRAL
LIBRARY SHILLONG
Call N
Date